

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

COVID-19 OCH BARNNS MÖJLIGHET TILL ANKNYTNING I FÖRSKOLAN

En kvalitativ studie utifrån ett professionsperspektiv

ISABEL NYCANDER MCINTOSH

SANNA HÅRD

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Lolita Gelinder

Examinator: Ingrid Engdahl

Termin VT

År 2021

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE

Kurskod PEA098 15 hp

Termin VT År 2021

SAMMANFATTNING

Isabel Nycander McIntosh & Sanna Hård

Covid-19 och barns möjlighet till anknytning i förskolan

En kvalitativ studie om barns anknytning till förskolans personal

Covid-19 and children´s possibility for attachment in preschool

A qualitative study on children´s attachment to their preschool caretakers

Årtal 2021

Antal sidor: 30

År 2021 råder det en världsomfattande pandemi. Syftet med föreliggande studie är att få inblick i om barns möjlighet till anknytning ses påverkas av Covid-19 och rådande restriktioner. I vår studie har vi utgått från ett anknytningsteoretiskt perspektiv och använt en kvalitativ forskningsansats med semistrukturerade intervjufrågor för att få svar på våra frågeställningar. Studiens urval inkluderar åtta verksamma personer inom förskolans barngrupp, som berättar om sina erfarenheter. Utifrån studien blir det synligt hur pedagogerna har ett stort engagemang och präglas av en hög yrkesetik, vilket därmed gör det möjligt för barnen att skapa anknytning i förskolan även under en tid av pandemi.

Nyckelord: Anknytning, förskola, pandemi, interaktion, lyhörd, omsorg, beröring, emotionella och fysiska behov

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning.....	2
1.2 Disposition	2
2 Bakgrund.....	2
2.1 Styrdokument, lagar och barns rättigheter	2
2.3 Litteraturgenomgång	3
2.4 Teoretisk inramning - anknytningsteorin	3
2.5 Tidigare forskning	6
2.5.1 Anknytning till omsorgspersoner	6
2.5.2 Barngruppen	7
2.5.3 Haptisk interaktion.....	7
2.5.4. Introduktion ur ett pedagogiskt perspektiv	8
3 Metod	9
3.1 Metodval.....	9
3.2 Urval	10
3.3 Genomförande.....	10
3.4 Analysmetod.....	11
3.5 Tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet	12
3.5.1 Tillförlitlighet.....	12
3.5.2 Överförbarhet.....	12
3.5.3 Pålitlighet	12
3.6 Forskningsetik.....	12
4 Resultat	13
4.1 Tillgång till pedagoger och möjlighet till anknytning	13
4.2 Barns anknytning i olika förskolemiljöer	14
4.3 Samverkan och barnets introduktion	15
4.4 Barns fysiska och emotionella behov.....	16
4.5 Pedagogernas interaktion med barnen.....	17
5 Analys.....	18
5.1 Analys av tillgång till pedagoger och möjlighet till anknytning.....	18
5.2 Analys av barns anknytning i olika förskolemiljöer	21
5.3 Analys av samverkan och barnets introduktion	22
5.4 Analys av barns fysiska och emotionella behov.....	23

5.5 Analys av pedagogernas interaktion med barnen.....	24
6 Diskussion.....	24
6.1 Struktur på förskolans praktik	24
6.2 Fysisk och emotionell kontakt i förskolan	26
6.3 Slutsats	28
6.4 Metoddiskussion	29
6.5 Studiens relevans för förskolläraryrket	30
6.6 Vidare forskning.....	30
Referenser	31
Bilaga 1. Missivbrev	1
Bilaga 2. Intervjuguide	1

1 Inledning

Den 11 mars 2020 deklarerade WHO (Världshälsoorganisationen) att viruset covid-19 orsakat en pandemi. Virusets spridning över världen har skapat stor ovisshet. Barnkonventionen (UNICEF Sverige, 2021) som understryker barns rättigheter, lyfter barns rätt att få känna social trygghet i sina liv. Idag erbjuds barn plats i förskola från ett års ålder och 85 procent av alla barn 1 – 5 år i Sverige är i dagsläget inskrivna i förskolan (Skolverket, 2020). Vi ser därför att förskolan, och verksam personal inom barngrupperna får en stor betydelse för deras trygghet och utveckling. Den anknytning och de erfarenheter barn gör tillsammans med betydelsefulla vuxna, som exempelvis pedagoger i förskolan, har en stor inverkan på deras utveckling och hur de senare i livet kommer att bemöta och hantera nya erfarenheter (Broberg, Hagström & Broberg, 2012).

Pandemin har medfört till vissa förändringar i förskolan och därmed frågar vi oss hur dessa förändringar kan komma att påverka barns möjlighet till anknytning till förskolans pedagoger. Detta speciellt när distansering varit en övervägande uppmaning inom samhället under rådande pandemi. Förskolan är viktig ur flera aspekter, dels fyller den en samhällsnyttig funktion så att föräldrar kan arbeta, samtidigt som den är betydelsefull för barns välbefinnande och utveckling (Folkhälsomyndigheten, 2020). Barn som redan befinner sig i utsatta situationer uppges av Bris (Barnens rätt i samhället, 2020), bli ännu mer utsatta i denna stund av kris. För att på bästa sätt stödja dessa barn bör skola och förskola därför förbli öppna. Förskolans pedagoger har ett samhällsansvar som innebär att ge barnen den omsorg och trygghet som krävs, vilket inkluderar ett nära arbete med barnen (Folkhälsomyndigheten, 2020).

För att förebygga smittspridning i förskolan, uppmanar Skolverket (2021) till fysisk distans mellan vuxna, fasta arbetslag, och att så stor del av verksamheten som möjligt ska förläggas utomhus. Förskolans pedagoger är dock redan utsatta och ledande med näst högst antal sjukskrivningar på arbetsmarknaden (Persson & Tallberg Broman, 2019). Dessa rekommendationer skulle därmed kunna utsätta förskolans pedagoger för ytterligare påfrestningar. Folkhälsomyndigheten (2020) informerar om hur barn inte visat sig vara drivande i smittspridningen av viruset och att pedagoger som arbetar i förskolan inte diagnostiserats i någon högre utsträckning än andra yrkesgrupper. Samtidigt går det att utläsa från nyheter och media hur Covid-19 ökar bland barn och unga (DN.se, 2021).

Därmed blir vår undersökning relevant och viktig eftersom en social närhet går emot folkhälsomyndighetens rekommendationer, men ingår i förskolans uppdrag om att tillgodose barns behov av omsorg, utveckling och lärande. I arbete med de yngre barnen är närhet och den fysiska kontakten viktiga delar av barnens omsorg och en bidragande faktor för hur de knyter an till förskolans pedagoger.

1.1 Syfte och frågeställning

Syfte: Studiens syfte var att få en djupare inblick i hur förskolans pedagoger ser att barns anknytning påverkas av Covid-19.

Studiens frågeställningar:

- Hur har pedagogernas arbetssätt och förhållningssätt gentemot barnen ändrats sedan pandemin?
- Hur påverkar förskolans miljö, barns möjligheter till anknytning under pandemin?

1.2 Disposition

Här redogörs för studiens design och disposition. Avsnittet Bakgrund inleds med förskolans uppdrag utifrån olika styrdokument som är relevanta för studien. Vidare presenteras en begreppsdefinition över olika begrepp som är återkommande och som kan vara av betydelse för fortsatt läsning. Därefter presenteras en litteraturgenomgång med en redogörelse för olika sökmotorer och sökord. Därpå presenteras en teoretisk inramning av anknytningsteorin samt tidigare forskning utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv. I avsnittet Metod redogör vi för vårt metodval, urval, genomförande samt analysmetod och studiens tillförlitlighet, överförbarhet och pålitlighet. Sedan presenteras studiens resultat utifrån informanternas svar. I avsnittet Analys analyserar vi studiens resultat utifrån vår valda teori för studien. Avslutningsvis presenteras vår Diskussion där analysen kopplas till tidigare forskning utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv. För att sedan avsluta arbetet med egna tankar kring vidare forskning inom området samt en kort slutsats av studien.

2 Bakgrund

Under detta avsnitt presenteras delar av barns rättigheter utifrån Barnkonventionen och Bris, styrdokument samt lagar som ligger till grund för förskolans uppdrag och som har relevans för studiens syfte. Vi kommer att beskriva vilka sökmotorer och sökord vi använt för att finna relevant forskning till studien. Vi ger en kort teoretisk inramning av anknytningsteorin för att sist gå igenom tidigare forskning som kan relateras till studiens syfte och frågeställningar.

2.1 Styrdokument, lagar och barns rättigheter

Barnkonventionens artikel §26 (UNICEF Sverige, 2021) poängterar betydelsen av att barn ska få känna en social trygghet i sina liv och få ett statligt stöd om vårdnadshavare eller föräldrar saknar nödvändiga resurser (Unicef, 2021). Denna sociala trygghet och statliga stöd inkluderar bland annat förskolans verksamhet, och

Folkhälsomyndigheten (2020) belyser förskolans betydande roll för barns utveckling samt vikten av att beakta barns behov av förskola även under denna pandemi. Bris (2020) lyfter hur viruset medfört till förvärrade hemlevnadssituationer för barn som redan lider av hälsoångest och att krisen är synnerligen påtaglig för barn levande i utsatta hemsituationer. Förskolan har i uppdrag att alla barn i förskolan ska erbjudas stöd för lärande och utveckling inom ramen för en trygg omsorg (Läroplan för förskolan, 2018). Läroplan för förskolan (2018) som grundas på barnkonventionen och skollagen, lyfter även förskolans centrala roll att stötta barnen till att utveckla trygghet och en god självkänsla. Skollagen (2010:800) understryker att barnen ska erbjudas en god miljö i förskolan med bra lokaler och material som gynnar deras utveckling och lärande, vilket även involverar barngruppens storlek och dess sammansättning.

2.3 Litteraturgenomgång

Inför denna studie har vi använt oss av sökmotorn Google Scholar, SwePub, Eric och högskolebibliotekets söktjänst Primo för att söka efter tidigare forskning inom vårt valda område. Genom att vi klickat i Peer reviewed i sökmotorn har vi kunnat säkerhetsställa att studierna är vetenskapligt granskade samtidigt som vi fått ett begränsat sökresultat. Vid sökning i Google Scholar har vi många gånger begränsat sökresultaten från år 2016 för att få så aktuell forskning som möjligt. Vi har även vid möjlighet sökt efter artiklar och studier som återfinns med utefter filtret FULL TEXT för att säkerställa att vi får tillgång till hela studien. Sökorden har skrivits på engelska för att det upplevts svårare att hitta referee granskade artiklar och studier när sökning gjorts på svenska.

Sökord: Attachment* preschool; Psychology; child-adult interaction; social interaction; emotion socialization; behavior; touch, children, care; Bowlby; attachment theory; insecure attachment; oxytocin attachment moberg; oxytocin moberg.

2.4 Teoretisk inramning - anknytningsteorin

Bowlby som utarbetade grunden för anknytningsteorin betonade vikten av fysisk kontakt och beröring för att skapa anknytning mellan ett barn och en omsorgsperson (Bergnehr & Cekaite, 2017; Bretherton 1992). Anknytning beskrivs vara det emotionella band ett litet barn utvecklar och känner för en vuxen omsorgsperson (Zeanah, Berlin & Boris 2011). Barns anknytning definierades av Bowlby som en stark drivkraft att söka närhet och kontakt till en viss specifik person vid särskilda händelser såsom vid rädsla, sjukdom eller trötthet (Smith, Cameron & Reimer, 2017). Vidare förklarar Smith, m.fl. (2017) hur ett barns behov till kontakt och anknytning till sin omsorgsperson är ett primärt mänskligt behov.

Degotardi och Pearson (2009) uppger att när barnet upplever en omvårdnad, där omsorgspersonen är lyhörd och responsiv till dennes behov, ökar möjligheten till att

utveckla anknytningsband till omsorgspersonen. Dock poängteras det att barnets anknytningsband inte är bundna till någon särskild person från början, utan dessa band utvecklas under barnets tidiga levnadsår (Zeanah, m.fl., 2011). Tidigare har modern varit den person som varit i fokus för denna roll, men senare forskning visar även att flera och andra omsorgspersoner, fyller en viktig roll för barnets anknytning (Degotardi & Pearson, 2009). Smith, m.fl. (2017) förklarar att en grundtanke inom anknytningsteorin är att det finns en extra kritisk eller känslig period för denna anknytning då barnet är mellan sex och trettiosex månader gammalt.

Anknytningens kvalitet är avgörande för den interaktion som sker mellan barn och omsorgsperson. Det är genom interaktion med andra som barnet bygger upp sin inre arbetsmodell för hur denne ska kunna avkoda kommande handlingar och därmed själv sedan ska agera i framtiden (Degotardi & Pearson, 2009). Även Smith, m.fl. (2017) beskriver hur tidigare erfarenheter av anknytning inkorporeras till inre arbetsmodeller vilket påverkar hur barnet i framtiden agerar, både socialt och emotionellt. När barnet erfar trygghet från sin anknytningsperson kan det leda till ett utforskande av omgivningen i allt större omfattning (Degotardi & Pearson, 2009). Författarna förklarar att det kan bero på att barnet skapat sig en medvetenhet om att tröst och beskydd finns i nära anslutning av anknytningspersonen. Detta resonemang stöds även av Hagström (2010) som förklarar anknytningsteorins begrepp trygg bas. En trygg bas är den betydelsefulla person som barnet utvecklat en trygg anknytning till och som fungerar som en hamn att utgå från för att utforska sin omvärld, men även den hamn som går att återvända till vid fara (Hagström, 2010). Enligt anknytningsteorin pendlar ett barn mellan ett behov till anknytning och ett behov till att utforska sin omgivning, när det ena systemet är aktiverat är det andra systemet inaktiverat (Zeanah, m.fl., 2011). I en anknytningsrelation söker sig barnet till sin anknytningsperson vid tillfällen under stress, för att få närhet och beskydd (Zeanah, m.fl., 2011). Det förklaras att när ett barn känner trygghet med sin anknytningsperson ökar barnets motivation till att självständigt utforska sin omgivning. Därmed kan barnets självkänsla stärkas och bidra till en utvecklad självuppfattning (Smith, m.fl., 2017). Om barnet i stället känner sig osäker eller rädd, leder det till ett minskat utforskande och ett ökat behov till närhet för barnet (Zeanah, m.fl., 2011).

Broberg, m.fl. (2012) uppger hur forskning om anknytning och omvårdnad visar på en betydelse av att skilja mellan att utveckla en anknytning och vilken kvalitet av anknytning som faktiskt utvecklas. Författarna förklarar att spädbarn knyter an till sin förälder även om denne vanvårdar eller utsätter barnet för misshandel. Utan det är de barn som aldrig får uppleva samma famn tillräckligt länge, som inte utvecklar någon anknytningsrelation till sin omsorgsperson. Broberg, m.fl. (2012) uppger hur yngre barns anknytning kan förklaras utifrån fyra sätt, antingen som trygg, undvikande eller ambivalent, eller som organiserad eller desorganiserad anknytning. En undvikande eller ambivalent anknytning är därmed olika former av en otrygg anknytning och det beskrivs hur barn med en undvikande anknytning bland annat inte visar behov av att använda sin förälder som en trygg bas vid tillfällen

av rädsla eller stress (Broberg, m.fl., 2012). Denna form av anknytning uppges av författarna utvecklas när föräldern eller omsorgspersonen inte lyssnat på barnets signaler och öppet reagerat avvisande mot barnet. Barn vars behov av stöd som avvisas uppges bli känslomässigt självförsörjande och där de självständigt hantera situationer de själva inte är mogna för. Detta resulterar ofta i en skör självständighet och där barnen får svårigheter i att känna empati för andras känslomässiga behov. En ambivalent anknytning beskrivs av Broberg, m.fl. (2012) utvecklas när det sker ett oberäkneligt samspel mellan omsorgsperson och barn. Barnet får utefter detta problem att kunna förutse hur omsorgspersonen kommer att reagera och bemöta barnet utefter dennes signaler. Samspelet som sker uppges ske till stor del utefter omsorgspersonens villkor i stället för som ett svar på barnets behov. Det uppges även hur omsorgspersonen många gånger även kan ha svårt att särskilja på sina egna och barnets känslor och delger därför barnet känslor som inte finns där. Detta i sin tur leder till att barnet får svårt att känna till sina känslor och själv utforska dem och därefter signalera dem (Broberg, m.fl., 2012). En desorganiserad anknytning kan uppstå när barnet upplever en känsla av rädsla till följd av omsorgspersonens bemötande av barnets signaler om tröst eller beskydd (Broberg, m.fl., 2012). Anknytningssystemet är det system som i första hand hjälper människan att hantera situationer som stress och rädsla. När barnet upplever behovet av en trygg bas men i stället känner en känsla av rädsla vid bemötandet, resulterar det i att barnet inte kan organisera sin anknytning till sin omsorgsperson och en desorganiserad anknytning uppstår (Broberg, m.fl., 2012)

Studier som gjorts på barns anknytning visar hur anknytningens utveckling sker i förutsägbara biologiska perioder, 2–3 månader, 7–9 månader, 18–20 månader och något mindre tydligt vid 12 månader (Zeanah, m.fl., 2011). Dessa olika utvecklingsstadier beskrivs vara mer kopplade till barnets kognitiva utveckling, snarare än en kronologisk ålder. Men även hur utomstående faktorer har en inverkan på anknytningens utveckling (Zeanah, m.fl., 2011). Vidare beskrivs det hur avvikande miljöförhållanden har en större inverkan på barnets utveckling av anknytning än fysiska eller neurologiska avvikelser hos barnet (Zeanah, m.fl., 2011). Författarna exemplifierar hur en övervägande påverkansfaktor på anknytning, för barn som vuxit upp på institutioner, varit att deras anknytning varit ofullständig eller helt frånvarande på grund av brist av kontakt. Samtidigt har en meta-analys om anknytning gjorts på 1600 spädbarn och deras mödrar. Resultatet visade att medfödda svårigheter såsom Downs syndrom eller dövhet hade en mindre inverkan på anknytningens kvalitet än mödrarnas egna svårigheter att exempelvis affektivt tona in sina barn (Zeanah, m.fl., 2011). Askland och Sataøen, (2015) förklarar hur genom affektintoning samspelar barnets och omsorgspersonens känslouttryck med varandra. När detta sker uppger författarna att omsorgspersonen ger barnet dess handlingar värde och att denna handling är avgörande för att barnet i sin tur ska kunna utveckla en intersubjektiv upplevelse. En ytterligare inverkan på barns möjligheter till anknytning är den kontinuitet och struktur som finns i deras vardag och miljö (Hagström, 2010). Författaren beskriver hur forskning betonar vikten av en

strukturerad och kontinuerlig miljö för yngre barn, både hemma och i förskolan. Pedagoger på förskolan uppges då få en betydande roll som kan liknas med föräldrarnas, där de får ansvar för barnens strukturerade och sammanhängande miljö på förskolan.

2.5 Tidigare forskning

2.5.1 Anknytning till omsorgspersoner

Omsorg är ett begrepp som behöver särskiljas från omvårdnad, vilket kräver ett medvetande och ansvarstagande förhållningssätt hos förskolans pedagoger för att kunna se denna skillnad (Josefson, 2018). Författaren förklarar hur omsorg både kan ses som en praktisk handling i förskolan eller som en kvalitet i de sociala relationerna som uppstår. En verksamhet kan bedrivas helt utan omsorg och engagemang, men ändå inrymma en slags omvårdnad. Det beskrivs hur omsorg är något som uppstår i den känslomässiga dimensionen, av personer som är omtänksamma och känslomässigt engagerade (Josefson, 2018). Det poängteras dock att känslorna mellan omsorgspersonen och dess mottagare måste omsättas i handling för att en omsorgsfull handling ska uppstå (Josefson, 2018).

Anknytningsteorin har under åren kontinuerligt studerats och utvecklats. En mångfald av studier har gjorts och visat på den positiva emotionella utvecklingen ett barn gör från en trygg anknytning till sin moder. Tidigare har modern benämnts som den ultimata omsorgspersonen. Idag styrker forskning även hur yngre barn kan utveckla anknytningsband till flera och andra personer som står dem nära, som exempelvis förskolans pedagoger (Degotardi & Pearson, 2009). Det har inte genomförts allt för mycket forskning kring barns anknytning till andra omsorgspersoner utöver modern. Dock visar de longitudinella studier som har gjorts, att barn som har en trygg anknytning med någon omsorgsperson på förskolan, utvecklar positiva personliga egenskaper och styrkor (Degotardi & Pearson, 2009). Dessa egenskaper beskrivs kunna vara bland annat att de blir mer självständiga och empatiska, med en större inlevelseförmåga och ett ökat engagemang i avancerade rollspel med jämgamla (Degotardi & Pearson, 2009). Även Commodari (2012) lyfter de positiva framgångar barns nära relationer till en omsorgsperson på förskolan kan bära med sig. Författaren beskriver hur barn som utvecklat en nära relation till sin lärare ofta känner sig säkrare i sin trygga miljö, vilket gynnar deras utveckling.

För att barn ska få chans att utveckla trygga anknytningar till sina omsorgspersoner, beskrivs kvalitén på omsorgen och interaktionen som avgörande (Degotardi & Pearson, 2009). Barn som får erfara en lyhörd och känslig omsorg som tillgodoser deras behov, tenderar att utveckla säkra och trygga anknytningsrelationer (Degotardi & Pearson, 2009). Det beskrivs även i Hagströms (2010) avhandling hur det måste finnas en vardaglig sensitiv omsorg för barnet för att se till de behov som uttrycks och kunna svara på dessa. Författaren förtydligar detta med att utöver struktur och kontinuitet för att skapa trygghet, krävs även en lyhördhet som kan bekräfta och

benämna barnets känslor och därefter kunna trösta. Barnet kommer då kunna öka sin förmåga att identifiera och reglera sina egna känslor (Hagström, 2010).

2.5.2 Barngruppen

Pramling Samuelsson, m.fl. (2016) förklarar utifrån en studie hur interaktionens kvalitet och kvantitet mellan barn och pedagog ökar vid en tätare personaltäthet. Samtidigt som interaktionen uppges ha betydelse för anknytningskvalité, beskrivs det hur gruppens konstellation har betydelse för barns emotionella utveckling. Studien påvisar hur det är bättre för yngre barn att vistas i barngrupper med färre antal barn även om det kompenseras med ett högre antal pedagoger. Samtidigt lyfter Pramling Samuelsson, m.fl. (2016) hur annan forskning visar hur förskollärarens kompetens var viktigare än antal barn i barngruppen.

Seland (2009) beskriver i sin avhandling hur förskolan tidigare baserades på bilden av barn som sårbara och i behov av stabilitet, säkerhet och trygghet men att denna syn idag har ändrats. Idag beskrivs förskolan i stället organiseras utifrån en bild av barnen som rättighetssubjekt, med stora arbetslag och större barngrupper på större arbetsytor. Seland (2009) förklarar att detta genererar i en ökad flexibilitet med ökade pedagogiska möjligheter för både barn och pedagoger. Dessa möjligheter till att välja bland aktiviteter och pedagoger problematiseras dock av Seland (2009) och frågan ställs om hur viktig denna valmöjlighet egentligen är för barnen. Utefter denna nya struktur på förskolan finns det risk att barns behov att få känna sig sårbara går förlorad. Det förklaras att beroende på situation så känner sig alla människor både kompetenta, sårbara, aktiva och passiva, och att dessa känslor är viktiga att få uppleva (Seland, 2009). Seland (2009) hävdar att den ekonomiska aspekten har en stor inverkan på den nya strukturen av förskolan. Med stora barngrupper och arbetslag klarar förskolans utbildning och verksamhet det dagliga arbetet utan att behöva ta in vikarier vid bortfall av pedagoger. Författaren ställer sig frågan hur detta påverkar barnen i längden. Även Zeanah, m.fl. (2011) lyfter hur barnens miljö har en inverkan på deras möjlighet till anknytning. Författarna poängterar hur avvikande miljöförhållanden som exempelvis omsorgspersonens brist på affektiv intoning eller brist på förmåga att bemöta barnets anknytningsbehov kan påverka ett barns anknytning (Zeanah, m.fl., 2011).

2.5.3 Haptisk interaktion

Degotardi och Pearson (2009) beskriver att interaktionen är avgörande för anknytningskvalité. Samtidigt lyfter Bergnehr och Cekaite (2017) hur anknytningsteorin betonar vikten av fysisk kontakt mellan barn och omsorgsperson för att skapa och utveckla en trygg anknytning. Det förklaras att fysisk kontakt är en integrerad del av människans liv och att människan har haptiska behov. Det framkommer även hur neurobiologisk, medicinsk och psykologisk forskning från senare tid lyfter de fördelar som haptisk interaktion ger för barn och vuxna (Bergnehr & Cekaite, 2017). Det framkommer även hur det taktila systemet är det första sensoriska system som utvecklas och är vad som gör kroppen mottaglig för fysisk kontakt. Samtidigt uppges det hur haptisk interaktion är nödvändigt för människans

känslomässiga utveckling och välmående (Bergnehr & Cekaite, 2017). Detta behov till haptisk interaktion är även det behov som Zeanah, m.fl. (2011) lyfter i sin studie. Vid avsaknad av haptisk interaktion, skapas den avvikande miljöfaktorn som påverkar hur ett barns anknytning utvecklas. Även Hansen (2007) lyfter betydelsen av mänsklig beröring och dess inverkan på barns emotionella, intellektuella och sociala utveckling. Vidare förklaras det hur lärare kan använda sig av beröring i sin kommunikation med barnen för att etablera goda lärmiljöer och därmed bidra till barnens känsla av trygghet och välmående (Hansen, 2007). Vid taktil och sensorisk beröring utsöndras oxytocin från hjärnan som är länkat till att ge en ökad känsla av välmående, social interaktion med en lugnande inverkan (Uvnäs-Moberg, Handlin & Petersson, 2015). Karolinska institutet (2021) beskriver detta hormon som ett ”må bra” hormon och poängterar dess vikt då den skapar band mellan ett barn och dennes föräldrar. Det beskrivs även hur oxytocin utsöndras när människor interagerar, pratar eller kramas med varandra och påverkar den kognitiva förmågan samt minnet.

Bergnehr och Cekaite (2017) beskriver att de tillfällen där det sker mest kroppslig kontakt mellan barn och omsorgsperson på förskolan är under övergångar mellan olika aktiviteter och städning. Exempel ges på när barnen behöver hjälp att klä sig, tvätta sina händer och städa upp från en aktivitet till en annan. Vid dessa tillfällen använder omsorgspersonerna kroppskontakt för att motivera och styra barnen i deras handlingar. Även bokläsning nämns som en aktivitet som genererar fysisk kontakt med spontana handlingar som kramar eller tillfälle att sitta i knä. En aktivitet som i stället beskrivs generera en låg frekvens av fysisk kontakt är barnens fria lek, då barnen uppges kunna klara sig mer självständigt (Bergnehr & Cekaite, 2017). Cekaite och Ekström (2019) beskriver hur barn i Sverige i genomsnitt går 31 timmar i veckan på förskolan och hur barnens emotionella erfarenheter i förskolan därmed har en signifikant påverkan på deras emotionella utveckling.

2.5.4. Introduktion ur ett pedagogiskt perspektiv

När man vid en studie har undersökt barns reaktioner vid förskolans introduktion, framkommer det hur barn under introduktionsprocessen får ett ökat kortisolvärde till följd av stress (Ahnert, Gunnar, Lamb & Barthel, 2004). Föräldern beskrivs i studien som en buffert för trygghet åt barnet som hjälper barnet reglera sin stress och därmed kortisolvärdet. Resultaten visar att barn med en trygg anknytning till sina föräldrar har haft starkare reaktioner vid separationen, än de barn med en otrygg anknytning som i stället kan uppvisa ett undvikande eller passivt beteende (Ahnert, m.fl., 2004). Vidare förklarar författarna hur barn med otrygg anknytning kan agera undvikande och karakteriseras med brist på affekt vid separationen av sina föräldrar. Dock poängteras det hur detta inte skall misstolkas som ett fysiologiskt lugn hos barnet (Ahnert, m.fl., 2004). Författarna lyfter att anknytningens tidigare kvalitet inte har någon betydelse på hur barnet reglerar den stress som uppkommer vid separation av sin förälder vid en inskolning. Det förklaras att vare sig barnet har en trygg eller en otrygg anknytning till sin förälder, höjs barnets kortisolvärde likväl under inskolningsprocessen (Ahnert, m.fl., 2004). Studien visar även att upplevelsen av separationen från anknytningspersonen, vid en introduktion till förskolan, visas

vara mer stressfylld än själva anpassningen till den nya miljön (Ahnert, m.fl., 2004). Däremot påvisas det en ökad stress med ett ökat kortisolvärde hos barnen i förskolans miljö de första två veckorna, trots att föräldrarna är närvarande med dem (Ahnert, m.fl., 2004).

3 Metod

I detta avsnitt presenterar och argumenterar vi för den metod som använts för genomförandet av denna studie. Vi kommer att presentera vårt urval, genomförande samt, redovisa vår analysmetod. Avslutningsvis redogörs studiens tillförlitlighet och hur hänsyn tagits till forskningsetiska principer.

3.1 Metodval

Studiens syfte var att få en djupare inblick i hur förskolans pedagoger ser att barns anknytning påverkas av Covid-19, och hur förskolan förhåller sig kring detta och tillgodoser deras behov till anknytning. För att få inblick i informanternas tankar, känslor och erfarenheter har vi valt att använda oss av en kvalitativ studie. Dalen (2015) uppger att intervjuer som bygger på den kvalitativa forskningstraditionen handlar om att få djupare förståelse för människans anpassningar till sin livssituation. Det beskrivs även att kvalitativa intervjuer grundas på generella principer för hur genomförandet av empiriska undersökningar sker (Dalen, 2015). Vi ansåg även att intervjuer skulle kunna ge oss relevant information utifrån pedagogernas perspektiv och synsätt. Med detta i åtanke kände vi att semistrukturerade intervjuer lämpade sig bäst för vår studie för att vi skulle kunna ställa följdfrågor och därmed få djupare förståelse på vissa områden. Samtidigt rekommenderar Bryman (2019) en användning av semistrukturerade frågor i kvalitativa intervjuer för att kunna ge utrymme åt uppföljningsfrågor.

Intervjuerna genomfördes via telefon eller som en direkt intervju via Zoom. Bryman (2018) förklarar hur en direkt intervju innebär att intervjun sker ansikte mot ansikte. Samtidigt förklarar Bryman (2018) hur telefonintervjuer inte är den vanligaste metoden vid kvalitativ forskning. Men under rådande pandemi ansågs telefonintervju ändå vara den metod som lämpade sig bäst när inte Zoom kunde användas. Ljudinspelning och en tematisk analys i sig uppges bidra till en djupdykning i informanternas svar genom att lyssna till vad och hur det sägs, vilket i sin tur kan utgöra en komplett redogörelse (Bryman, 2018).

3.2 Urval

Inför denna studie gjordes ett medvetet och målstyrt urval av informanter. Vi har kommit i kontakt med informanterna genom tidigare verksamhetsförlagd utbildning, tidigare arbetsplatser och rekommendation från bekantskaper. Vi har reflekterat och analyserat över lämpligt val av antal intervjuer, samt vilken yrkesroll informanterna fördelaktigen kan ha. Informanterna besitter olika utbildningar och erfarenheter men som alla inkluderar barns utveckling och lärande och har därav relevans för studien. Dalen (2015) beskriver hur just val av informanter, under vilka kriterier de väljs och hur många som bör intervjuas är viktiga frågeställningar som bör beaktas inför en kvalitativ intervjuforskning. Vårt urval inkluderar fyra förskollärare, tre barnskötare, två av dessa med en tillsvidareanställning och en med ett korttidsvikariat och en socialpsykolog med inriktning familj och förälder coach (Tabell 1.). Alla informanter är verksamma inom barngruppen i den dagliga verksamheten och därmed inkluderade som ett urval utefter deras erfarenheter av ett nära arbete med barnen. Socialpsykologen valdes med anledning av hennes kunskaper om barns anknytning utifrån sina utbildningar men även för de erfarenheter som kunde bistås från dennes arbete med barn 1–3 år på förskolan. Val av vikarierna gjordes för att se om de genom sin roll som vikarie kunde märka någon skillnad i hur barnen knyter an och förhåller sig till dem. Informanterna är verksamma inom olika förskoleformer såsom privata och kommunala förskolor från olika kommuner. Våra informanter kommer i texten att refereras till antingen informanter eller pedagoger för att innesluta alla deras olika utbildningsnivåer. Vi har medvetet gjort ett brett val av informanter för att på så vis få olika infallsvinklar som kan generera i en djupare förståelse i studiens syfte.

Tabell 1: Informanter

Yrke	Avdelningar på förskola	Barns ålder
<i>Förskollärare 1</i>	8	2½-6 år
<i>Förskollärare 2</i>	6	3-6 år
<i>Förskollärare 3</i>	5	1-3 år
<i>Förskollärare 4</i>	6	1-2½ år
<i>Socialpsykolog/ familj och föräldercoach</i>	2	1-3 år
<i>Barnskötare 1</i>	3	2-4 år
<i>Barnskötare 2 (korttidsvikariat)</i>		
<i>Barnskötare 3</i>	6	2½-6 år

3.3 Genomförande

För att få svar på studiens frågeställningar har vi tagit stöd av en punktlista presenterad av Dalen (2015) som uppges innehålla centrala steg i en forskningsprocess för kvalitativa forskningsansatser. Först gjordes ett val av tema och problemformulering. Val av informanter togs och reflekterades över. Utarbetande av

studiens missivbrev (bilaga 1.) gjordes och godkändes. Sammanställning av studiens intervjuguide (bilaga 2.). Under studien har vi kontinuerligt reflekterat över intervjuguiden och frågornas relevans i förhållande till studiens syfte och en viss reglering har skett.

Vi har sökt efter studier och forskning och därigenom bearbetat det teoretiska perspektivet samt tidigare forskning. Kontakt med informanter och ansökan om medgivande inför intervjuerna togs innan de skulle intervjuas. Inför intervjuerna har samtliga informanter tagit del av vårt missivbrev (bilaga 1). Inför varje intervju fick samtliga informanter godkänna inspelning av. Varje intervju tog mellan 22 och 30 minuter och alla intervjuer förutom en genomfördes enskilt. Detta beslut om vilken intervjustrategi som skulle användas togs för att informanterna inte skulle känna sig obekväma av att det var flera intervjuare involverade. Samtidigt upplevs det sociala samspelet svårare att läsa av och förhålla sig till när intervjun sker digitalt och vi valde därmed att genomföra intervjuerna var för sig för att inte riskera att avbryta varandra. Den sista intervjun genomfördes gemensamt för att vi skulle få uppleva denna strategi, men delade upp intervjun så att en av oss intervjuade, medan den andra lyssnade.

3.4 Analyismetod

För att analysera insamlat material har vi använt oss av en tematisk analys. Intervjuerna har transkriberats och i samband med detta har vi kunnat lyssna till informanternas svar ett flertal gånger. Denna bearbetning av vårt insamlade material har gett oss en chans att verkligen få gå in på djupet, vilket skapat en familjär upplevelse till vårt insamlade material. Dalen (2015) lyfter vikten av att forskaren själv genomför transkriberingen eftersom den delen av forskningsprocessen genererar en sällsynt möjlighet till att lära känna sitt material. Transkriberingarna genomfördes kontinuerligt efter intervjuerna för att få så korrekt återgivning som möjligt, en aspekt som Dalen (2015) uppger som fördelaktig.

Därefter har vi synliggjort likheter och skillnader i informanternas svar med hjälp av olika färgkombinationer som registrerats i ett index i Excel. Dessa huvudområden har därefter mynnat ut i fem olika huvudteman. Att organisera informanternas svar, utifrån olika teman, underlättade för en vidare analys och resultatet fick en tydlig struktur. Således har studiens resultat omsorgsfullt beaktats och analyserats för att kunna sammanlänkas till vårt valda teoretiska perspektiv och tidigare forskning. Agnafors och Levinsson (2019) beskriver hur informanternas svar i sig inte utgör något resultat utan måste kopplas till vald teori och tidigare forskning för att få ett så konkret och pålitligt resultat för studien som möjligt.

Nyckelord som berörs av informanterna är: *anknytning, interaktion, lyhördhet, omsorg, emotionella och fysiska behov.*

3.5 Tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet

3.5.1 Tillförlitlighet

Vårt urval och deras olika roller valdes för att ge oss en bredare bild på våra frågeställningar vilket vi önskade skulle resultera i en ökad tillförlitlighet. Dock blev urvalet för stort vilket medförde att det inte gick att ställa informanternas svar mot varandra, vilket då kan ses sänka studiens tillförlitlighet. Våra semistrukturerade interjuver gav oss en flexibilitet och möjlighet att ställa följdfrågor, vilket är betydelsefullt ur den aspekten att få djupare och ärligare svar. Däremot kan en kvalitativ forskningsansats ifrågasättas gällande hur tillförlitlig den är, eftersom svaren endast utgör en liten del av befolkningen och inte kan ses generell. Vetenskapsrådets riktlinjer och regler har genomgående präglat studien, vilket vi ser kan bidra till en stark tillförlitlighet. Bryman (2019) förklarar vikten av att säkerhetsställa resultatets trovärdighet genom att utföra studien på ett regelmässigt sätt. Genom att diskutera och identifiera olika felkällor kan studiens tillförlitlighet öka (Vetenskapsrådet, 2017).

3.5.2 Överförbarhet

I kvalitativa metoder mäter man studiens överförbarhet för att se hur resultatet kan fungera i andra kontexter och situationer (Bryman, 2019). Vår studie med olika yrkesroller gav oss olika perspektiv på studiens syfte, men urvalet blev för brett för att informanternas svar skulle kunna representera en hel yrkesroll. Eftersom det inte var någon större representation av en och samma yrkesroll går det inte att utläsa om det är informantens egen åsikt eller ett yttrande tillämpat utifrån gedigna utbildningar och praktiskt arbete inom förskolan. Informanternas olika kunskaper och erfarenheter har därmed skapat ett resultat som inte går att överföras till andra miljöer och sammanhang som utgår från deras yrkesroller.

3.5.3 Pålitlighet

En studies pålitlighet handlar om att säkerställa hur noggrann forskaren varit i sin redovisning av sin forskningsprocess (Bryman, 2019). Vårt forskningsarbete har tydligt sammanställts och redovisats under studiens gång. Informanternas svar har transkriberats och en tematisk analys har gjorts för att få ett material som finns kvar att återgå till. Allt insamlat material som ljudinspelningar, mailkontakt, transkriberingar och anteckningar kommer att förvaras säkert och anonymt fram till dess att studien är avslutad. Bryman (2019) förklarar att en studies pålitlighet ökar när det finns en tillgänglig och fullständig redogörelse för studiens olika faser och att studiens processer kan redogöras. Därmed har vi även noggrant antecknat i ett processprotokoll studiens hela process.

3.6 Forskningsetik

Studien vilar genomgående på Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2017) där hänsyn har tagits till samtycke, information, konfidentialitet och nyttjandekravet. De forskningsetiska principerna inbegriper att det tydligt ska framgå att det är ett

frivilligt deltagande, att medverkan kan avslutas när som, syftet med studien samt hur information kommer att förvaras (Vetenskapsrådet, 2017). Det ska även framgå att all medverkan sker konfidentiellt och att informationen kommer att raderas efter användandet. Vi har inför denna studie läst på om den forskningsetik som forskare behöver ha kännedom av. Arbetet inbegriper således att känna till olika direktiv, lagar, riktlinjer, förordningar och etiska normer för att kunna utföra ett korrekt lagligt och försvarbart arbete (Vetenskapsrådet, 2017).

4 Resultat

Här presenteras studiens resultat utefter tre olika huvudteman: Barnens tillgång till pedagoger, Olika aspekter kring barns omsorg på förskolan och Samverkan och barnets inskolning.

4.1 Tillgång till pedagoger och möjlighet till anknytning

Utifrån informanternas svar i intervjuerna kan vi utläsa en gemensam uppfattning om brist på personal i förskolan. Det uppges i svaren att ett intag av vikarier har stoppats eller drastiskt minskat, samtidigt som rådande pandemirekommendationer uppges ha bidragit till utökade arbetsuppgifter för pedagogerna. De utökade arbetsuppgifterna beskrivs inkludera ökad kontroll av hygien hos barnen och desinficering av lokalen. Denna kombination av minskad personal och utökade arbetsuppgifter uppges i resultatet kunna påverka barnens anknytningsmöjligheter till förskolans pedagoger. Detta beskrivs enligt nedan:

Känns som barnen är lite mer oroliga nu [...] kanske tappar lite anknytning nu, det är mer tidskrävande med hygien, mindre vik, vi hinner inte riktigt med barnen i samma omfattning [...] Anknytning tappas hos de yngre barnen.

Förutom pedagogernas ökade arbetsuppgifter i förskolan, uppges majoriteten av informanterna hur de även ställer upp för varandra internt vid frånvaro inom personalgruppen. Denna lösning beskrivs ske för att minska risken för smittspridning då vikarier kan komma att vistas på flera olika förskolor. Men som citatet beskriver upplevs denna interna strategi medföra att pedagogerna har mindre tid för barnen vilket uppges kunna medföra att barnen tappar anknytning till dem. Flera informanter berättar även hur de upplever att det är svårare att skapa goda relationer till barnen när de är färre pedagoger, samtidigt som de måste klara av tidigare och utökade arbetsuppgifter på förskolan. En informant uttrycker sina tankar:

Vi skulle också behöva mer personal, de dagliga rutinerna är tidskrävande och samtidigt fortlöper den pedagogiska verksamheten som vanligt och vi förväntas hinna med allt utan extra resurser.

Utöver att lösa personalbristen internt har en påföljd av frånvarande personal i förskolan varit att spendera mer tid utomhus. Vid utomhusvistelse kan fler barn ses efter och tas hand om ute på gården. Denna lösning har även varit en strategi för att

försöka minska smittspridning inom förskolan då barn och pedagoger lättare kan sprida ut sig på en större yta, och beskrivs av en informant:

Vi använder inte extra resurser som vikarier och då blir det väldigt känsligt för övrig personal och då måste vi nästan vara utomhus för att hålla koll på två grupper. Därför är det en stor förändring. Vi är ute mycket mer ute gå gården med barnen.

Informanten förklarar hur det upplevs ta längre tid för barnen att knyta an förskolans pedagoger när de spenderar mycket tid utomhus. Det förklaras att det är mycket annat som upptar barnens uppmärksamhet och en större ansträngning krävs för att skapa denna anknytning:

Det blir ändå kontakt, men det tar längre tid. För det är mycket andra lekar som lockar.

4.2 Barns anknytning i olika förskolemiljöer

Som beskrivet i föregående del är ett utmärkande svar från alla informanter att mer tid spenderas utomhus för att minska smittspridning, men även för att underlätta interna lösningar vid personalbrist. Det beskrivs hur barnen generellt leker mer självständigt och att det främst är fri lek som upptar deras tid ute på gården. Leken ute på gården ger barnen större ytor att röra sig på samtidigt som fysisk kontakt inte sker lika spontant utomhus. Vilket beskrivs nedan:

När de leker på gården leker de mest och jag har nog inte ens tänkt alls på anknytning.

Informanterna beskriver hur det är en annan stimulans och tempo som upptar barnens fokus, med snabbare och roligare lekar. Detta uppges då generera i ett mindre intresse hos barnen att söka interaktion till förskolans pedagoger. Denna aspekt ses utifrån informanterna försvåra barnens anknytning till pedagogerna då det finns färre tillfällen för närhet och kontakt dem sinsemellan. Upplevelserna återges nedan:

Spontant känner jag att det är lättare för barn att knyta an någon inne, just det där med närhet och kontakt med varandra, jag tycker så, att man skapar bättre anknytning till varandra inne. Ute blir det så stora avstånd på något vis och så leker barnen med varandra.

Grupperna blir större, de rör sig över hela gården och det är roligare eller snabbare lekar. Och då blir inte barnen lika intresserade att vara med en vuxen och prata.

En annan informant uttrycker att det är ute betydligt mer nu till följd av pandemin. Det beskrivs att det självklart går att göra mycket med barnen även ute, men att de yngre barnen har ett högre behov till närhet och kontakt. Denna närhet och beskrivs då bli annorlunda nu under pandemin samtidigt som interaktionen med barnen upplevs svårare med de yngre barnen utomhus.

Visst man kan göra saker ute med barnen, men de små vill gärna bli ompysslade, sitta i knät och kramas, gosa lite... jag tycker att det blir annorlunda nu i pandemitider, inte alls samma kontakt.

Trots detta ser flera av informanterna att utevistelse inte är något hinder för barnen att skapa goda relationer och anknytningar till förskolans pedagoger.

Anknytningsarbetet uppges eventuellt ta längre tid att genomföra men att det ändå lyckas. Det beskrivs även i resultatet hur det inte bara är barnens intresse till pedagogerna som upplevs minska vid vistelsen utomhus. Två informanter beskriver hur det upplevs att de själva eller andra arbetskamrater lättare kan ta ett steg tillbaka vid vistelsen ute på gården, till skillnad mot när de är inne. Det förklaras av informanterna hur detta tillbakasteg genererar i att kunna ventilera sig med varandra.

Sen är det klart att det blir lite mer fri lek ute, alla gånger, och då kan man passa på att ventilera lite med sina kollegor och så.

Det finns vissa förskolor som har sin berömda förskolläraring eller kaffehörna med ordinarie personal, men som vikarie är man väldigt sällan välkommen till den där ringen.

4.3 Samverkan och barnets introduktion

Även de yngre barnens introduktion till förskolan har i största möjliga mån genomförts utomhus. Det beskrivs hur det upplevs som svårare för de yngre barnen att uppfatta sammanhang i förskolans rutiner och struktur när den sker utomhus. Det uppges även att det tar längre tid för de yngre barnen att introduceras till förskolan nu under pandemitider när introduktionen utförs utomhus

Det tar längre tid att skola in på yngrebarnsavdelningar, anknytningarna blir inte detsamma.

Informanterna beskriver hur introduktionen på förskolan har förändrats till följd av pandemin. Det beskrivs i resultatet hur förskolans introduktion tagit längre tid att genomföra i pandemitider, men att introduktionerna ändå gått bra. En av informanterna förklarar hur både barn och föräldrar upplevs vara nöjda med den nya strukturen av inskolning. Det beskrivs hur de tidigare använde sig av en föräldraaktiv inskolning, där föräldrarna var med tre heldagar tillsammans med barnet. Till följd av Covid-19 förläggs inskolningen nu i stället under kortare stunder men under en längre period, där föräldrarna kan vara med barnet ute på gården.

Så är vi mest ute och då blir det lite längre inskolning med lite kortare tider per dag. Men vi tycker det är jätte positivt för barnen har tagit det jätte bra och även föräldrarna har tyckt att det har varit bra.

Det som uppges ha varit problematiskt av informanten ovan, är de moment som sedan sker inomhus eftersom föräldern endast är med utomhus på förmiddagen.

Från att barnet tidigare haft stöttning av sin förälder vid blöjbyte, måltid och vila, uppges dessa moment nu ske utan föräldern:

Det som är förändring är ju att föräldrarna brukar göra alla rutinsituationer tillsammans med barnet. Exempelvis blöjbyte första gången, äta eller sova, så den biten saknas nu och vi pedagoger får ta det, så den biten kan ju ha varit något komplicerad men det har gått jätte bra det med.

Introduktionen är något som beskrivs av informanterna som viktig, eftersom det är då grunden för barnets upplevelse av förskolan och möjlighet till anknytning till förskolans pedagoger läggs. Av denna anledning uppges en av informanterna hur de försöker hålla en struktur och rutin på barnens introduktion till förskolan, även nu under rådande pandemin. Informanten förtydligar med att förklara hur denna struktur och rutin innebär att det inte skall vara allt för stora förändringar under barnets introduktion. Barnen ska ha möjlighet att träffa samma pedagoger och inte behöva bekanta sig med nya ansikten hela tiden och hur de succesivt låter barnen utforska nya miljöer och där de utgår från barnens behov och förutsättningar.

Nej faktiskt inte, har du en bra inskolning så kommer barnet följa dig under alla år, den kommer knyta an dig som pedagog och då kommer ni ha en riktigt bra relation framöver. Därför försöker vi inte rucka på inskolningarna så mycket eftersom de är så oerhört viktiga.

Inskolningen sätter ju lite prägel på det som komma skall och blir grunden för den viktiga tryggheten på förskolan.

Utifrån en av informanternas svar, framkommer det hur det finns en förståelse för hur barn kan påverkas negativt av en stor närvaro av många nya vuxna på förskolans gård, i form av föräldrar som skolar in sina barn. Det förklaras hur även de äldre barnen kan upplevas oroliga när det är många vuxna på gården som de inte känner igen, och hur detta påverkar barngruppen. Därav har informanten och dennes arbetslag reflekterat över strukturen på barnens introduktionsprocess till förskolan och försöker sprida ut dem mer över en längre tid.

Så den inskolning som sker närmast måste vi sprida ut, vi måste vara realistiska, man har kapacitet till ett visst antal främmande personer. Barnen känner av att det är många vuxna som man inte känner och barnen blir oroliga. Även de äldre barnen som gått flera år.

4.4 Barns fysiska och emotionella behov

Flera informanter beskriver hur omsorg innebär att vara lyhörd för barnens fysiska och emotionella behov och genom att tillgodose dessa behov uppges barnen lättare kunna utvecklas och tillägna sig kunskaper. Den fysiska och emotionella omsorgen inbegriper faktorer såsom att sörja för barnens behov i form av att se till att barnen är mätta och glada och har rena blöjor, men även djupare faktorer som det sociala samspelet och hur vi är mot varandra. Några av informanterna beskriver det så här:

Omsorg är även den emotionella sidan också, att visa att man är lyhörd, prata och visa hur man gör med kompisar, förklarar, det sociala samspelet och visa sin empati. För mig är omsorg både fysisk och emotionell hjälp för barnen.

Vi har ju mycket omsorg om barnen, att dom är torra, rena mätta och glada.

Förskolans roll uppges vara att bistå barnen med emotionell och fysisk trygghet genom att vara en förlängning till hemmet och där pedagogens roll även innefattar att fostra och ge kärlek till barnen. En informant uttrycker tankar om att barn ibland är väldigt unga när de börjar förskolan och ibland inte ens lärt sig krypa och poängterar hur viktig pedagogens roll då blir att bistå barnen med omsorg och omvårdnad. Vidare förklarar en annan informant i citatet nedan hur det är genom dessa handlingar som anknytningen utvecklas och barnet skapar en trygghet till att fortsätta utforska sin omgivning.

Men det är ju att jag tar hand om barnet, är förlängningen mellan hemmet [...] jag tar vid och fostrar barnet, ger kärlek om du förstår, knyter an barnet, så att barnet skapar trygghet, så att den vågar gå vidare, kan utforska, blir nyfiket och tröstar, jag ser behoven hos barnet och tillmötesgår dem i den mån jag kan.

Informanterna beskriver hur de har upplevt en högre frånvaro bland barnen, vilket kan bero på att barnen hålls hemma vid minsta sjukdomssymptom. Detta beskrivs generera en fragmentarisk och osammanhängande närvaro i förskolan och anknytningen beskrivs då tappas hos de yngre barnen, vilket gör dem oroliga. En informant förklarar hur det känns som att de hela tiden behöver börja om med anknytningen med de yngre barnen och att de idag upplevs vara mer ledsna och i större behov av tröst. Skillnader i de yngre och äldre barnens strategier till relationsskapande visas utifrån informanternas svar. En informant beskriver denna skillnad i bemötandet med nedanstående citat:

De yngre barnen, de checkar in läget lite mer, vad man gör, vem man är innan de börjar komma fram och knyta lite mer kontakt [...] de är lite mer försiktiga om man säger så.

4.5 Pedagogernas interaktion med barnen

Gällande barns behov till fysisk närhet och kontakt är alla informanterna eniga om att det är deras högsta prioritet att tillgodose detta. Informanterna är överens om att det inte går att hålla fysisk distans till barnen i deras arbete. Det förklaras att det finns en medvetenhet om hur de förhåller sig till varandra och barnen, men även hur det finns en aktsamhet från deras sida att inte utsätta sig själva eller barnen för handlingar som innebär en ökad fysisk närhet. En av informanterna exemplifierar att de i sitt arbetslag undviker att genomföra bokläsning där barnen sitter i knät eller för nära i soffan och i stället placerar sig själva på en stol mitt emot, hur de även slutat att genomföra olika former av samlingar eller ringlekar och ge varandra och barnen onödiga kramar.

Vi har inte lika mycket samlingar som i cirklar, det här med luftburenhet. Dom här lekarna som vi jämt hade, ria, ria ra, det gör vi inte längre.

För att hantera smittspridningen av Covid-19 på förskolan beskriver informanterna hur de själva, men även förskolorna har olika strategier gällande att hålla distans till varandra eller barnen. Alla informanter är samstämmiga i sina svar med att restriktioner nu finns gällande föräldrars närvaro på förskolan, men att restriktionerna varierar. Dessa restriktioner upplevs påverka pedagogernas dagliga arbete med barnen både positivt och negativt beroende på de anpassningar som gjorts för att bemöta restriktionerna. På flera av förskolorna får föräldrarna tillträde till barnens hall medan andra har strikt förbud att träda in i förskolans lokal. I de förskolor där föräldrarna får tillträde till hallen upplevs det av pedagogerna nu finnas mer tid för barnen och att deras samspel och umgänge inte längre avbryts. Det förklaras hur pedagogerna innan pandemin har behövt lägga ner mycket tid på att hjälpa föräldrarna med att ta fram och leta efter barnens personliga ägodelar. I stället beskrivs föräldrarna idag ha blivit mer självständiga i fråga om att ordna för barnets ankomst och hemgång. Informanten beskriver:

Föräldrarna har blivit alltmer självständiga i hallen [...] De skriker inte bara efter barnens kläder om de inte är på hyllan utan de är införstådda med att vi inte kan gå och hjälpa dom ute i hallen och hjälpa plocka ut ur torkskåpet, så där sparar vi mycket tid.

En annan informant, på en förskola där föräldrarna inte får komma in i förskolans lokal, upplevs hämtning som mer stressfullt och tidskrävande eftersom alla barnens saker behöver vara i ordning och barnen påklädda. Detta uppges i sin tur leda till att pedagogerna har mindre tid till att sitta tillsammans med de barn som inte ska hämtas, samtidigt som det dagliga arbetet därmed upplevs som mer stressfyllt.

Eftersom det är lite annorlunda får inte föräldrar komma in [...] när man lämnar barnen ute så missar man både kläder och information. Då måste vi ta extra ansvar för att se till att barnen har det dom behöver. [...] Samtidigt vid lämning och hämtning så måste barnen vara redo vid lämning påklädda. Om det är många barn som ska hem är det en ganska stressig situation.

5 Analys

I detta avsnitt presenterar vi vår analys utifrån vår valda teori. Analysen redogörs utifrån våra tre huvudrubriker från resultatet vilka är: Barnens tillgång till pedagoger, Pedagogernas interaktion med barnen och Samverkan och barnets inskolning.

5.1 Analys av tillgång till pedagoger och möjlighet till anknytning

Anknytningsteorin lyfter betydelsen av den interaktion som sker mellan omsorgsperson och barnet och hur denna interaktion är viktig för anknytningens kvalitet (Degotardi & Pearson, 2009). När barn får möjlighet att uppleva en responsiv,

lyhörd och omsorgsfull omvårdnad har de enligt anknytningsteorin möjlighet att skapa band till någon som då kan bli en kompletterande anknytningsperson (Degotardi & Pearson, 2009). Även Hagström (2010) beskriver hur viktigt det är för pedagoger att vara lyhörda för barnens behov och därmed kunna bekräfta deras känslor. Utifrån resultatet framgår det att informanterna själva är medvetna om betydelsen av att vara lyhörd inför barnens behov, samtidigt som det upplevs att anknytningen och relationsskapandet blivit svårare. Anledning till att anknytningen blivit svårare beskrivs vara att det råder personalbrist på förskolan samtidigt som pedagogerna fått utökade arbetsuppgifter på grund av restriktioner till följd av Covid-19. Detta har i sin tur lett till att barnen inte hinns med i samma omfattning som tidigare och interaktionen mellan pedagog och barn har därmed minskat. Som angett tidigare i stycket, beskriver Degotardi och Pearson (2009) hur det är just interaktionen mellan ett barn och dess omsorgsperson som är viktigt för att det skall finnas möjlighet till att skapa en anknytning. En anknytning som till följd av rådande pandemi därmed kan riskera att gå förlorad om interaktionen mellan barn och pedagog minskar.

Det förklaras av Degotardi och Pearson (2009) hur barn, utöver att de knyter an till sina föräldrar, även utvecklar anknytningsband till andra nära omsorgspersoner. Utifrån anknytningsteorin har förskolans pedagoger en viktig roll för barnet och barn som utvecklat en trygg anknytning till en omsorgsperson på förskolan, kan utveckla positiva personliga egenskaper som exempelvis en större självständighet och ökad empati för andras känsloutveckling (Degotardi & Pearson, 2009). Även Commodari (2012) lyfter hur barnet kan skapa positiva framgångar till följd av en trygg anknytning i förskolan. Broberg, m.fl. (2012) understryker vikten av att det finns personer som barnet knutit an på förskolan för att kunna tanka närhet och trygghet. Om barnet inte har möjlighet att söka sig till en anknytningsperson kan en obalans i barnets anknytningssystem utvecklas. Författarna poängterar att en balans mellan utforskande och trygghetssökande är avgörande för om barnet utvecklar en trygg eller otrygg anknytning.

Det beskrivs även i resultatet hur de yngre barnen nu under pandemin upplevs som mer oroliga och att de tappat anknytning till förskolans pedagoger. Att barnen känns mer oroliga, samtidigt som personalen har mindre tid för barnen kan komma att påverka barns möjlighet till anknytning. Broberg, m.fl. (2012) förklarar att det är viktigt att barnets anknytningssystem är i ett viloläge över en så stor del som möjligt av dagen. När barnen är oroliga aktiveras deras anknytningssystem och ett behov att söka sig till en anknytningsperson ökar.

Även de interna lösningarna som implementerats till följd av Covid-19 är något som beskrivs påverka interaktionen mellan barn och pedagog, men även den kontinuitet som blir möjlig mellan dem. Det beskrivs i resultatet hur pedagogerna går mellan avdelningar för att bistå varandra med hjälp. Denna interna lösning uppges utlösa en osäkerhet hos pedagogerna då arbetet med att gå mellan avdelningar saknar struktur. Även dessa faktorer är då något som kan komma att påverka barnens möjlighet till

anknytning till förskolans pedagoger. Detta med anledning av att barnens ordinarie personal inte alltid finns på plats eftersom de går mellan avdelningar för att bistå varandra med hjälp. Hagström (2010) lyfter i sin avhandling hur just struktur och kontinuitet är en nödvändighet för att skapa en trygg miljö för barnen och att denna struktur måste komma från förskollärarnas sida för att därmed speglas på barnen. Om då förskolans pedagoger, som i denna studie själva känner en oro och stress över den struktur som är rådande på förskolan, kan detta även speglas på barnen.

Däremot skulle en positiv aspekt och inverkan på barns möjlighet till anknytning till förskolans personal vara att de inte presenteras för nya ansikten och personer under deras vistelse på förskolan i form av nya vikarier. Hagström (2010) beskriver hur det krävs en tillit hos barnet för sin omsorgsperson för att kunna uppleva en inre trygghet. Till följd av att det inte tas in nya vikarier i förskolan ökar möjligheten för barnen att till viss del känna igen sina omsorgspersoner. Broberg, m.fl. (2012) beskriver hur majoriteten av barn reagerar negativt på nya och främmande personer som ska ansvara för deras omvårdnadsbehov. Författarna fortsätter att beskriva hur utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv kan barnens anknytningssystem sättas i obalans när introduktion av tillfälliga vikarier görs. Vid ett minskat användande av vikarier ökar barnens kontinuitet till sina ordinarie omsorgspersoner, vilket i sin tur kan hjälpa dem att behålla sitt anknytningssystem i det viloläge som Broberg, m.fl. (2012) beskriver som viktigt.

Som en åtgärd för att minska smittspridning av Covid-19, men även som en intern lösning på den beskrivna personalbristen, förläggs förskolans verksamhet alltmer utomhus. Det framkommer i resultatet hur anknytningen och relationskapandet ses vara svårare utomhus i vissa fall. Det uppges hur barnen på gården har större rörelsefrihet, på större ytor samtidigt som de klarar sig mer självständigt och har ett minskat intresse för förskolans pedagoger. Utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv kan denna minskade interaktion mellan barn och omsorgsperson komma att påverka möjligheten till anknytning, då interaktionens kvalitet är grunden för att kunna utveckla anknytning (Degotardi & Pearson, 2009). Samtidigt lyfter Pramling Samuelsson, m.fl. (2016) i sin studie om barngrupper, hur interaktionens kvalitet och kvantitet försämras vid en lägre personaltäthet. Författarna belyser hur en forskningsundersökning påvisar att barns sociala, intellektuella och emotionella utveckling kräver pedagoger som är lyhörda för deras behov.

I resultatet beskrivs det hur förskolans pedagoger har utsatts för en högre sjukfrånvaro på grund av Covid-19, men även hur pedagogerna fått utökade arbetsuppgifter. Detta beskrivs ha resulterat i att arbetet på förskolan upplevs mer tidskrävande och anknytningen till barnen har tappats. Det framkommer i resultatet hur även tillgången till vikarier har begränsats till följd av Covid-19. När vikarier väl satts in, har pedagogerna redan börjat uppleva en trötthet. Utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv förklarar Zeanah, m.fl. (2011) hur omsorgspersonens egna välmående har en inverkan på barns möjlighet till anknytning. Även Pramling Samuelsson, m.fl. (2016) beskriver hur ett missnöje hos

förskolelärare till följd av arbetsförhållanden, kan ha en indirekt inverkan på interaktionens kvalitet med barnen.

5.2 Analys av barns anknytning i olika förskolemiljöer

För att värna om barns sociala och emotionella utveckling lyfter anknytningsteorin en lyhördhet för barns behov, en hög interaktion och fysisk kontakt mellan barn och omsorgsperson (Degotardi & Pearson). Broberg, m.fl. (2012) beskriver hur anknytningsteorin handlar om ett samspel mellan omvårdnad och anknytning. Det förklaras hur samspelet inbegriper omsorgspersonens möjlighet att finnas närvarande vid barnets utforskande och behov av tröst och närhet. Det uppges i resultatet hur det varit en ökad frånvaro bland förskolans pedagoger till följd av de restriktioner som uppstått under pandemin. För att internt lösa denna frånvaro har barngrupperna vistats i gemensamma grupper ute på förskolans gård. Pramling Samuelsson, m.fl. (2016) beskriver, utifrån en meta-analys som gjorts på barngruppers storlek, att barn senare i livet presterar bättre i skolan när de i yngre åldrar fått vistas i grupper med ett färre antal barn. Detta resonemang kan kännas igen i informanternas svar. Det beskrivs i resultatet hur informanterna känner att det är lättare för barnen att knyta an pedagogerna i förskolans innemiljö, när de vistas i sina egna barngrupper.

Resultatet visar hur interaktionen och relationsskapandet ser annorlunda ut vid utevistelse och anknytningen uppges till viss del har försvårats. När de vistas utomhus uppges det i resultatet att barnen har ett minskat intresse att söka interaktion till förskolans pedagoger. Det uppges hur uppmärksamheten upptas av en annan stimulans och barnen får därmed ett minskat intresse till pedagogerna. Det framgår även upplevas vara stora avstånd mellan pedagogerna och barnen, och där barnen leker mer med varandra. Med denna minskade interaktion mellan barnen och förskolans pedagoger blir det en avsaknad av det samspel och anknytning som Broberg, m.fl. (2012) beskriver som en del av anknytningsteorin. Samtidigt beskrivs det i resultatet hur pedagogernas egna engagemang i barnen minskar när de vistas ute på förskolans gård. Eftersom barnen upplevs vara mer självständiga vid utevistelse visar resultatet en tendens hos pedagogerna om att det finns möjlighet att ta ett steg tillbaka och ventilera med andra pedagoger. Denna minskade kontakt mellan barn och pedagog när barnen upptas av en fri lek stämmer med Bergnehr och Cekaite (2017) studie. Där beskriver författarna hur den fria leken ute på gården är ett av de tillfällen där det sker minst fysisk kontakt mellan förskolans pedagoger och barn, till följd av att barnen klarar sig mer självständigt. Utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv är just den fysiska kontakten grunden för att skapa och utveckla anknytning (Bergnehr & Cekaite, 2017). Samtidigt lyfter Degotardi och Pearson (2009) interaktionens värde i förhållande till att skapa en god anknytning. Om både barn och förskolans pedagoger tar ett steg ifrån varandra, skapas inte detta samspel i utforskandet som Broberg, m.fl. (2012) beskriver som nödvändig enligt anknytningsteorin. I resultatet framgår det hur informanterna upplever att de yngre barnen har ett ökat behov till närhet och omsorg, vilket uppges vara svårare att

tillgodose utomhus och anknytningen tar längre tid. Detta resonemang stöds av Zeanah, m.fl. (2011) som beskriver hur anknytningens utveckling sker i olika stadier i de yngre åldrarna och där yttre faktorer kan komma att påverka barnets utveckling av anknytning.

5.3 Analys av samverkan och barnets introduktion

Utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv lyfts interaktionen, lyhördheten och strukturen som viktiga aspekter för att skapa goda förutsättningar för barn att utveckla anknytningsband till sin omsorgsperson (Degotardi & Pearson, 2009; Hagström, 2010). För att ge barn bra förutsättningar till en stabil grund på förskolan, visar forskning att strukturen kring introduktionen, och hur separationen från föräldern sker, är av stor vikt utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv. Vidare förklaras det hur introduktionsprocessen och separationen från föräldern i sig är en stressfylld upplevelse för barnet (Ahnert, m.fl., 2004). Likväl framkommer det från informanternas svar hur viktig barnets introduktion till förskolan är, för att skapa en god grund på förskolan och kommande relationer och anknytning till pedagogerna.

På grund av rådande försiktighetsåtgärder kring smittspridning och Covid-19 uppger alla informanterna att introduktionerna idag till stor del förläggs utomhus för att möjliggöra att föräldrarna kan närvara och bistå barnen med stöd under inskolningen. Det uppges i resultatet hur föräldern kan ses som en hamn som barnet kan ro tillbaka till vid stunder av oro och tanka närhet. Denna beskrivelse av barnets kontakt med sin omsorgsperson och dennes pendlade behov till närhet och utforskande stämmer med anknytningsteorin. Zeanah, m.fl. (2011) förklarar hur barnet har två olika system som aktiveras parallellt mellan ett behov till att utforska och ett behov till att söka närhet hos sin anknytningsperson och Hagström (2010) beskriver denna anknytningsperson som en trygg bas eller hamn.

Det framkommer från informanternas svar att introduktionen idag tar längre tid än tidigare då de själva har svårare att få kontakt med barnen utomhus. Samtidigt uppges det i resultatet hur introduktionen trots det gått väldigt bra när barnen fått längre tid på sig att vänja sig vid förskolans miljö. Denna upplevelse i resultatet kan stärkas av de resonemang som Broberg, m.fl. (2012) beskriver. De uppger att introduktionsprocessen har tre syften: 1) barnet ska få möjlighet att vänja sig vid förskolans miljö. 2) Barnet ska få chans att lära känna minst en pedagog tillräckligt väl för att denne ska kunna agera som en ersättare för barnets förälder. 3) Introduktionsprocessen ska ge barnet möjlighet att vänja sig att vara ifrån sina föräldrar under en längre tid utan att sätta anknytningssystemet i obalans. Dock uppges det i resultatet att när introduktionstiden väl är slut och barnet skall gå in i förskolans miljö, utan sin förälder har barnet uppvisat symptom på stress. Även denna uppfattning stärks utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv då barnet är i behov av sin anknytningsperson vid ett utforskande av nya miljöer (Zeanah, m.fl., 2011).

5.4 Analys av barns fysiska och emotionella behov

För att barn enligt anknytningsteorin ska kunna utveckla anknytningsband till en omsorgsperson krävs det en lyhörd omsorg som är responsiv för barnets fysiska och emotionella behov (Degotardi & Pearson, 2009). Denna lyhördhet är något som uppmärksammas i studiens resultat, där informanterna beskriver att barn som får uppleva en lyhörd omsorg lättare kan tillägna sig kunskaper. När informanterna beskriver olika former av omsorg, inkluderar de mycket av de yngre barnens omsorg, som exempelvis att barn ska vara *torra*, *mätta* och *glada*. Att de yngre barnen uppmärksammas inom området kan ses överensstämma med anknytningsteorin. Smith, m.fl. (2017) förklarar hur barn mellan sex och trettiosex månader är extra känsliga och mottagliga för att utveckla anknytning till en person. Förskolan beskrivs i resultatet som en förlängning mellan hemmet och förskolan, där de bland annat behöver fostra och ge kärlek till barnen. Detta är även något som stöds ur ett anknytningsteoretiskt perspektiv som påvisar hur pedagoger i förskolan fyller en viktig funktion som kompletterande anknytningsperson till barnen (Degotardi & Pearson, 2009).

En annan påverkande faktor på barns möjlighet till anknytning till förskolans pedagoger, är barnens ökade frånvaro i förskolan. Till följd av samhällets restriktioner har barnen hållits hemma vid minsta förkylningssymtom för att minska risken för smitta. Informanterna förklarar hur de yngre barnen påvisat en ökad osäkerhet och ledsamhet under sin tid på förskolan, samtidigt som pedagogerna upplever att de hela tiden får börja om med anknytningen. Hagström (2010) belyser hur det krävs kontinuitet och struktur i vistelsen på förskolan för att barn ska kunna utveckla anknytning till förskolans pedagoger. Även Broberg, m.fl. (2012) lyfter vikten av kontinuitet och struktur i förskolan för att inte ett barns anknytningssystem skall aktiveras. Författarna förklarar hur det ofta sker avbrott i förskolan i form av exempelvis sjukdom eller något så vardagligt som utflykter och raster, och hur dessa avbrott kan påverka ett barn negativt. Särskilt viktigt blir förskolans kontinuitet för de barn som möjligtvis inte har denna kontinuitet hemifrån och som saknar trygga anknytningar till sina föräldrar. När barnens anknytningssystem aktiveras till följd av en osammanhängande vistelse på förskolan, kan det utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv ha en negativ inverkan på barnens möjlighet till anknytning till förskolans pedagoger. Broberg, m.fl. (2012) poängterar dock hur det inte är tillräckligt att omge barn på förskolan med en struktur och kontinuitet för att skapa trygga relationer. Författarna förklarar hur det även krävs en lyhördhet för barnets signaler. Det är vid de tillfällen barnen själva inte sänder ut några signaler eller när de är svaga, som det krävs en extra vaksamhet från förskolans pedagoger för att kunna tolka barnets beteende. Vid en avsaknad av en trygg anknytning hämmar det barnets motivation till att utforska sin omgivning vilket i sin tur sänker barnets självkänsla och självuppfattning (Smith, m.fl., 2017). Zeanah, m.fl. (2011) beskriver hur barn enligt anknytningsteorin pendlar mellan ett behov till anknytning och ett behov av att utforska sin omgivning. Broberg, m.fl. (2012) lyfter i sin tur att när barnet inte har

möjlighet att söka stöd hos en trygg bas, bidrar det till att barnet kan utveckla ett otryggt anknytningsmönster.

5.5 Analys av pedagogernas interaktion med barnen

En ytterligare aspekt som skulle kunna ha inverkan på barns möjlighet till anknytning är informanternas svar kring deras försiktighet med närhet till barnen. Till följd av pandemins restriktioner förklaras det att det finns en medvetenhet hos pedagogerna om hur de rör sig och är med barnen, och hur det uppges att den naturliga fysiska kontakten dem emellan har minskat. Denna avsaknad av fysisk kontakt motsätter sig anknytningsteoriens grundtanke som lyfter hur just den fysiska kontakten och beröring är av vikt för att utveckla anknytningsmönster (Bergnehr & Cekaite, 2017). Samtidigt uppges det i resultatet hur informanterna ser det som omöjligt i arbete med barn att hålla fysisk distans och hur det är ett måste för att tillgodose deras emotionella och fysiska behov. Detta resonemang är något som stöds utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv som beskriver hur fysisk kontakt är ett fundamentalt mänskligt behov (Smith, m.fl., 2017).

6 Diskussion

I detta avsnitt kommer vi att föra en diskussion kring studiens resultat och tidigare forskning utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv samt en metoddiskussion. Studiens syfte var att utifrån pedagogernas uppfattning, få en inblick i om barns möjlighet till anknytning påverkas av Covid-19 och följande restriktioner. Vi kommer även att presentera en slutsats samt argumentera för hur denna studie är relevant för förskolläraryrket och avslutningsvis ge förslag på vidare forskning inom området.

6.1 Struktur på förskolans praktik

Utifrån det framkomna resultatet kan vi se att förskolor, trots en pandemi, har kunnat genomföra utbildning och verksamhet. Det uppges av informanterna hur bland annat ett av förskolans uppdrag, att tillgodose barnen med daglig omsorg, har kunnat fullföljas genom att förskolorna till mesta del använt sig av interna lösningar. Det beskrivs hur pedagogerna har ställt upp för varandra och bistått med hjälp mellan olika avdelningar. Informanterna uppger hur denna lösning, efter ett år med anpassningar, upplevs som betungande och en känsla av trötthet har börjat upplevas. En oroväckande tanke som väcks hos oss, är hur denna typ av interna lösning av vikarier kan komma att bli aktuell även i framtiden och därmed ha en påverkan på barns möjlighet till anknytning. De emotionella erfarenheter barn gör i förskolan har stor betydelse för hur barn utvecklas emotionellt, då de i genomsnitt spenderar 31 timmar i veckan i förskolans verksamhet och utbildning (Cekaite & Ekström, 2019).

Som en konsekvens av kravet att hålla fysisk distans uppges det i resultatet hur förskolans verksamhet alltmer har förflyttats utomhus under Covid-19. Det förklaras i resultatet hur denna lösning att vara mer ute på förskolans gård även använts som en

intern lösning för att lösa personalbristen när fler personal varit sjuka. Det beskrivs hur de kunnat bistå varandra med hjälp ute på förskolans gemensamma ytor. Detta överensstämmer med Skolverkets (2021) uppmaning om att förlägga så stor del av verksamheten som möjligt utomhus, men kan även kopplas till den strategi Seland (2009) beskriver som en ekonomisk lösning på personalbrist i förskolan. Seland (2009) studie omfattar förskolor i Norge, emellertid ser vi hur paralleller kan dras till den svenska förskolan. Pramling Samuelsson, m.fl. (2016) konstaterar hur barngrupperna i den svenska förskolan har ökat och författarna förklarar hur Seland beskriver detta storarbetslag som en ny invention i förskolan. Även i resultatet uppges det av informanterna hur förskolan idag organiseras med större barngrupper med en mindre personalstyrka, på en större yta, något som även poängteras av Pramling Samuelsson, m.fl. (2016). Författarna beskriver hur antalet barn i förskolan har ökat och därmed blivit en viktig fråga för Sveriges politiker, föräldrar och förskollärare.

Emellertid kan man utifrån denna pandemi även se att det kan vara en lösning för att minska smittspridning mellan olika förskolor. Likväl lyfter Seland (2009) problematiken med denna nya struktur på förskolan i Norge. Det redogörs för hur förskolan tidigare har organiserats utifrån bilden av barn i behov av säkerhet, trygghet och stabilitet och där en sårbarhet finns hos barnet. Vidare förklaras det att den nya förskolans diskurs i stället utgår från bilden av det kompetenta barnet och barnet som ett rättighetssubjekt. Denna nya struktur på förskolan uppges då kunna riskera att förbise det känsliga och sårbara barnet (Seland, 2009). Eftersom Pramling Samuelsson, m.fl. (2016) beskriver att barn och pedagoger i vissa svenska förskolor idag arbetar i större arbetslag och den svenska förskolan idag är mer utbildningsorienterad, ser vi hur Seland (2009) resonemang även kan speglas i Sverige. Om denna nya struktur är en ekonomisk lösning, ser vi en risk med att pedagogernas interna strategier kan komma att fortskrida även i framtiden.

Pedagoger i förskolan har redan näst högst antal sjukskrivningar på arbetsmarknaden, där en tredjedel av dessa representeras av psykisk ohälsa till följd av bland annat stressrelaterade sjukdomar (Persson, m.fl., 2019). Utifrån studiens resultat framgår det hur de interna lösningarna bidragit till en ostrukturerad arbetsmiljö på förskolan, vilket i sin tur bidragit till en ökad oro och stress hos informanterna. Således ser vi hur dessa interna lösningar som bidrar till ökad stress hos pedagogerna kan komma att påverka barns möjlighet till anknytning, då kvalitén på interaktionen är avgörande för hur anknytning utvecklas. Pramling Samuelsson m.fl. (2016) lyfter hur en högre personaltäthet har en gynnande effekt på barngruppen. Författarna förklarar hur en hög personaltäthet ökar kvalitén på interaktionen, samtidigt som den genererar i en ökad samverkan mellan barn och pedagog. Om då interaktionens kvalitet och kvantitet ökar med en högre personalnärvaro, ställer vi oss frågan om hur interaktionen ser ut idag på förskolan när man slutat ta in vikarier som en försiktighetsåtgärd. Dock lyfter Pramling Samuelsson, m.fl. (2016) även hur pedagogens kompetens är en avgörande faktor på barngruppens konstellation och därmed kan frågan även ställas hur barnens

möjlighet till anknytning och relationsskapande hade sett ut om nya pedagoger med en avsaknad av kompetens satts in för att lösa personalbristen. Det som kan konstateras är att barn behöver tid för att bekanta sig med nya miljöer och då även förskolans pedagoger. Broberg, m.fl. (2012) beskriver exempelvis detta behov under barnets introduktionstid till förskolan, där de uppger hur barnen behöver en trygg anknytningsperson vid utforskandet av nya miljöer och introduktionen till nya bekanskap.

I studiens resultat beskrivs det hur barns kontakt med förskolans pedagoger minskat och utvecklingen av anknytning har försvårats utomhus eftersom barnen leker mera fritt och det finns en annan stimulans och tempo utomhus. Bergnehr och Cekaite (2017) bekräftar i sin studie denna upplevelse, där de förklarar hur det just är i den fria leken som det sker minst fysisk kontakt till följd av att barn blir mer självständiga. Även detta går att utläsa från studiens resultat, där flera informanter beskriver hur förskolans pedagoger kan ses ta ett steg tillbaka från barnens lek och i stället ventileras med varandra. Denna avsaknad av interaktion ser vi därför kunna påverka barns möjligheter till anknytning till förskolans pedagoger. Detta stärks utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv, då den fysiska kontakten och kroppsliga rörelsen och interaktionen är en avgörande faktor för att skapa möjlighet till anknytning (Bergnehr & Cekaite, 2017).

6.2 Fysisk och emotionell kontakt i förskolan

Till följd av rådande pandemi uppger det i resultatet hur en del av informanterna undviker viss fysisk kontakt och närhet till barnen, som exempelvis kramar, samling och bokläsning. Detta är en ytterligare aspekt som vi ser skulle kunna ha en inverkan på barns möjlighet till anknytning om detta förhållningssätt skulle anammas av alla pedagoger inom förskolans verksamhet under en längre tid. Bokläsning är en av de aktiviteter som Bergnehr och Cekaite (2017) nämner som ett tillfälle där det uppstår mycket naturlig fysisk beröring. Denna beröring uppger då exempelvis ske i form av klappar, kramar och möjlighet till att sitta i knät. Hansen (2007) förklarar betydelsen av mänsklig beröring med haptisk interaktion och dess positiva inverkan på bland annat barns emotionella utveckling, vilket även är en av anknytningsteoriens hörnstenar. Fysisk kontakt är en integrerad del av människan och därmed nödvändig för människans haptiska behov (Bergnehr & Cekaite, 2017). Det förklaras av författarna hur det taktila systemet är det första sensoriska systemet som utvecklas och tillsammans med haptisk interaktion beskrivs dessa som nödvändiga för människans välmående och utveckling. Pedagogernas förhållningssätt att undvika onödig fysisk kontakt, som beskrivs i resultatet, ser vi därmed kunna ha en negativ inverkan på barns möjlighet till anknytning i förskolan.

Även om det framgår att många informanter undviker onödig fysisk kontakt nu under Covid-19, uppger de hur det inte går att hålla distans till barnen och belyser vikten av att vara lyhörda inför deras behov. Informanterna beskriver hur barnen alltid kommer i första hand, så är barnen ledsna och behöver en kram, tillgodoser

informanterna deras behov till fysisk och emotionell närhet. Emellertid framkommer det en varierad förståelse om skillnaden mellan begreppen omsorg och anknytning. När informanterna beskriver omsorg och anknytning framgår det inte hos alla någon skillnad mellan begreppen, utan anknytningen inkluderas många gånger som en del av omsorgen och inte som något särskilt. Däremot, utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv, uppges anknytning vara det emotionella band ett barn knyter till en särskild omsorgsperson och inte till vem som helst (Smith, m.fl., 2017). Däremot så är det genom informanternas beskrivna lyhörda och responsiva omsorg som möjligheten till anknytning ökar (Degotardi & Person, 2009).

Utifrån anknytningsteorin framgår det hur barn gynnas av trygga anknytningar till pedagoger i förskolan (Degotardi & Pearson, 2009). Samtidigt uppges det hur lärarens kompetens är signifikant i arbetet med barn (Pramling Samuelsson, m.fl., 2016). En tanke som väcks hos oss, är huruvida det går att vara lyhörd för, och tillgodose barns alla behov om det finns en avsaknad av kunskap om anknytningsteorin och dess innebörd för barns utveckling och lärande. I studiens resultat framkommer det hur det upplevs som ett hattande att behöva gå ut och in med barnen för att minska risken för smittspridning. Dock beskriver Bergnehr och Cekaite (2017) hur det är just under övergångar mellan olika aktiviteter såsom vid hjälp med handtvätt och påklädning som det sker mest fysisk interaktion mellan barn och pedagog. Denna ökning av övergångar, till följd av pandemin, ser vi därmed skulle kunna stärka barns möjlighet till anknytning. Utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv är den fysiska kontakten och interaktionen mellan barn och omsorgsperson viktig för att kunna utveckla anknytningsband (Degotardi & Pearson, 2009). Även Hansen (2007) förklarar hur mänsklig beröring och kontakt är gynnande för barns utveckling och lärande och hur läraren kan använda beröring som en strategi för att skapa goda lärmiljöer där barnen kan få en känsla av välmående och trygghet. Här ser vi återigen innebörden av hög kompetens hos förskolans pedagoger för att kunna uppmärksamma och därmed tillgodose barns behov till anknytning. I stället för att uppleva ett hattande på grund av förskolans anpassningar till följd av Covid-19, ser vi hur dessa tillfällen kan tas tillvara på för att främja interaktionen och kontakten med barnen.

Vi ser hur även förskolans pedagoger skulle kunna påverkas av en avsaknad av fysisk kontakt, som därmed i sin tur kan komma att påverka barns möjlighet till anknytning. Vid taktil och fysisk beröring utsöndras ämnet oxytocin från bland annat hjärnan som påverkar vårt välmående positivt och ger en lugnande inverkan, detta både hos barn och vuxna (Uvnäs-Moberg, m.fl., 2015). Utifrån detta ser vi hur en haptisk interaktion även ger förskolans pedagoger en upplevelse av välbefinnande till följd av oxytocinet vid interaktionen med barnen. Detta resonemang om att pedagogernas välbefinnande skulle ha en inverkan på barnens anknytning, ser vi kan stärkas utifrån ett anknytningsteoretiskt perspektiv. Degotardi och Pearson (2009) framhäver att förskolans pedagoger kan agera som en kompletterande anknytningsperson. Samtidigt förklarar Zeanah, m.fl. (2011) att utomstående miljöfaktorer som exempelvis anknytningspersonens egna välmående har en stor

inverkan på barnets möjlighet till anknytning. Således ser vi hur även pedagogernas psykiska välmående, i sin roll som kompletterande anknytningsperson, kan påverka möjligheten till anknytning i förskolan.

Utifrån studiens resultat framkommer det hur inskolningarna, till följd av pandemin, idag tar längre tid. Informanterna anser trots detta att inskolningarna har gått bra. Vi ser hur denna upplevelse skulle kunna vara en följd av att barnen idag fått längre tid på sig att bekanta sig med förskolans pedagoger. Tidigare har flera av inskolningarna skett under tre dagar, till att idag förläggas på cirka två veckor. Utifrån forskning som gjorts på barns introduktion till förskolan, anknytning och deras kortisolvärden, förklaras det hur övergången till förskolan är en stressfylld upplevelse för barnet, oberoende av tidigare anknytningsmönster till sina föräldrar (Ahnert, m.fl., 2004). Vi ser därför att denna förlängda inskolning som implementerats till följd av pandemin, kan ge barnen bättre förutsättningar att bekanta sig med förskolans pedagoger och miljö. Broberg, m.fl. (2012) belyser vikten av att barnet ska få möjlighet att skapa en så pass god kontakt med en omsorgsperson på förskolan att denne ska kunna agera som ett komplement till föräldern. Broberg, m.fl. (2012) förklarar att en otrygg anknytning kan utvecklas om barnets omsorgsperson inte lyckats vara lyhörd inför barnets signaler. Ett arbete som vi ser försvåras om inte en relation har utvecklats mellan barnet och pedagogen. När barnen fått möjlighet att utveckla en bättre relation till förskolans pedagoger, innan separationen från föräldrarna sker, ser vi hur det kan ha en positiv inverkan på deras emotionella och intellektuella utveckling och möjlighet till anknytning. Detta resonemang stöds av Degotardi och Pearson (2009) som förklarar hur barns relation till betydelsefulla vuxna har en inverkan på barns kommande utveckling. Även Commodari (2012) beskriver hur barn som utvecklat en nära relation till sin omsorgsperson på förskolan ofta känner sig tryggare i förskolans miljö. Samtidigt ser vi även här hur viktigt det är med kunskap om barns anknytning till förskolans pedagoger. Ahnert, m.fl. (2004) förklarar hur barn med en trygg anknytning till sin förälder, uppvisar starkare emotionella reaktioner. Detta till skillnad från barn med en otrygg anknytning, som i stället kan uppvisa en affektiv passivitet under separationen, och att detta lugn inte skall misstolkas som ett fysiologiskt lugn hos barnet (Ahnert, m.fl., 2004). Även Broberg, m.fl. (2012) beskriver hur barn med en otrygg anknytning, bland annat inte visar något behov av att använda sin förälder som en trygg bas vid upplevelse av stress eller rädsla. Vi ser därför hur det krävs hög kompetens och kunskap hos förskolans pedagoger för att inte misstolka denna otrygga anknytning hos barnet.

6.3 Slutsats

Vår slutsats utefter studien, är att barn trots rådande pandemi har möjlighet att skapa anknytning till pedagogerna i förskolan. Studiens pedagoger beskriver en hög yrkesetik som sätter barnens behov först. Trots att arbetet med anknytning beskrivs ha försvårats under Covid-19, framkommer det hur det finns ett stort engagemang och medvetenhet hos förskolans pedagoger för att tillgodose barns alla olika behov och möjligheter till anknytning. Vi ser därför hur detta gör det möjligt för barnen att

skapa anknytningsband till informanterna. Utifrån informanternas svar ser vi dock risker med de nya strukturer och arbetssätt som implementerats till följd av Covid-19, som skulle kunna ha en negativ inverkan på barns möjlighet till anknytning om pandemin skulle fortgå under en lång tid. Informanterna beskriver hur pandemin bidragit till ett mer distanserat förhållningssätt till varandra och hur barngrupperna har ökat till följd av att avdelningarna slås samman med mindre antal närvarande pedagoger. Vi ser hur denna beskrivning från informanterna kan försämra barnens möjligheter att knyta an förskolans pedagoger på ett tillfredställande sätt.

Studien visar hur pandemin bidragit till en förhöjd stress hos pedagogerna, till följd av ökade arbetsuppgifter och minskad arbetsstyrka. Utifrån studien ser vi hur betydelsefull pedagogernas egna välmående är för att kunna skapa en trygg och god lärmiljö för barnen och utifrån anknytningsteorin krävs det en lyhördhet och medvetenhet hos förskolans pedagoger för att tillgodose barns anknytningsbehov. Med detta i åtanke, ställer vi oss frågan om det går att vara lyhörd inför barnens behov när förskolans psykosociala arbetsmiljö har försämrats.

Avslutningsvis ser vi utifrån denna studie hur viktigt det är för människans välmående att få uppleva haptisk interaktion med varandra. Bergnehr och Cekaite (2017) inleder sin studie med att förklara hur fysisk interaktion mellan människor är en essentiell nödvändighet för mänsklighetens utveckling och välmående. Vid fysisk beröring utsöndras det oxytocin från hjärnan som ger en upplevelse av välbefinnande (Karolinska institutet, 2021). Vi ser därför hur viktigt det är att i förskolan tillgodose barns önskemål och behov av fysisk och emotionell närhet. Samtidigt visar forskning hur viktigt det är för barns utveckling att skapa anknytningsband även till förskolans pedagoger. Därav ser vi betydelsen av att förskolans pedagoger besitter en hög kompetens och kunskap om barns anknytning. Detta för att möjliggöra anknytning i förskolan och därmed bidra till deras sociala, emotionella och intellektuella utveckling.

6.4 Metoddiskussion

För att få svar på studiens syfte valde vi en kvalitativ studie med semistrukturerade frågeställningar för att få en förståelse för informanternas erfarenheter, känslor och tankar. En metod som Dalen (2015) uppger vara fördelaktig i detta syfte. Utifrån studiens frågeställning har vi fått en ökad inblick i informanternas uppfattning, om hur barns möjlighet till anknytning påverkas och tillgodoses under nu under Covid-19. Inför studien valde vi att intervjua flera olika roller inom förskolan för att få ett bredare perspektiv på studiens frågeställningar. Vi upplever i efterhand att ett sådant brett urval kan ha försämrat studiens trovärdighet. Våra utvecklingsmöjligheter som vi tar med oss är att enbart intervjua informanter utifrån samma yrkeskategori för att få en mer generell bild ur ett helhetsperspektiv. Under arbetets gång tog vi beslut om att inte använda oss av en av informanterna då dennes yrkeskompetens inte blev relevant för vår studie. Vi har även redigerat flera av intervjufrågorna under studiens gång för att ge oss relevant information som motsvarar studiens syfte.

6.5 Studiens relevans för förskolläraryrket

Arbetet med studien genererar i en ökad förståelse över hur betydelsefullt det är för barn att kunna skapa anknytning till förskolans pedagoger. Anknytning är en viktig del i barns emotionella, sociala och intellektuella utveckling och den fysiska kontakten är en integrerad del av människans mänskliga behov. Under denna pandemi då det har uppmanats till fysisk distans mellan människor ser vi hur denna studie blir relevant för att se hur barn i förskolan påverkas av detta då de idag spenderar alltmer tid i förskolan. Pramling Samuelsson, m.fl. (2016) lyfter hur barns rätt till en förskoleplats inom några månader efter ansökan, lett till ett ökat antal barn på förskolan. Cekaite och Ekström (2019) poängterar i sin tur hur barn spenderar en genomsnittlig tid på 31 timmar per vecka i förskolan och därmed får förskolan en betydelsefull roll för barns emotionella utveckling.

Vi ser även hur denna studie blir relevant ur den aspekten att den synliggör hur barnens och pedagogernas hälsa hanteras och hur barnens möjligheter till anknytning till förskolans pedagoger påverkas av Covid-19.

6.6 Vidare forskning

Studien påvisar att det finns en hög yrkesetik bland förskolans pedagoger, trots beskrivningar om högre arbetsbelastningar med minskad personal. Således skulle vidare forskning kunna inbegripa hur förskolans pedagoger och deras välmående påverkas av Covid-19. Eftersom resultatet visar på en ökad arbetsbelastning med en beskriven ökad stress, skulle vidare forskning även kunna omfatta hur barns anknytningsmöjligheter påverkas av en försämrad psykosocial arbetsmiljö på förskolan. Den psykosociala arbetsmiljön handlar om hur krav och förväntningar motsvarar den personliga förmågan att klara av sitt arbete ("Psykosocial arbetsmiljö", 2021). Covid-19 är en pandemi som pågår fortfarande, juni 2020, och det är svårt att veta hur den enskilda individen kan komma att påverkas i framtiden. "Hjärnfonden" (2018) beskriver hur människan är anpassningsbar och rustad för att tåla yttre påfrestningar som exempelvis kortvarig stress. Om denna stress däremot blir långvarig kan det leda till utmattningssyndrom hos den drabbade. Denna pandemi har nu överskridit förväntad varaktighet, och om restriktionerna fortskrider bör det finnas förståelse och kunskap om hur barns omsorgspersoner och deras välmående kan komma att påverka barns möjligheter till anknytning.

Referenser

- Ahnert, L., Gunnar, M.R., Lamb, M.E., Barthel, M. (2004). Transition to child care: associations with infant-mother attachment, infant negative emotion, and cortisol elevations. *Society for Research in Child Development*, 75, (3), 639-650. <https://doi-org.ep.bib.mdh.se/10.1111/j.1467-8624.2004.00698.x>
- Askland, L. & Sataøen, S.O. (2015) *Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt*. (2 uppl.). Liber AB
- Bergnehr, D. & Cekaite, A. (2017) Adult-initiated touch and its functions at a Swedish preschool: Controlling, affectionate, assisting and educative haptic conduct. *International Journal of Early Years Education*, 26 (3), 312-331. <https://doi.org/10.1080/09669760.2017.1414690>
- Bretherton, I. (1992) The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28 (5), 759-775. https://mdh.primo.exlibrisgroup.com/permalink/46MH_INST/ijq513/cdi_proquest_journals_614318727
- Barnens rätt i samhället. (2020, 1 april). *Lägesbild från bris under coronakrisen*. <https://www.bris.se/om-bris/press-och-opinion/pressmeddelanden/lagesbild-fran-bris-under-coronakrisen/>
- Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2012). *Anknytning i förskolan: Vikten av trygghet för lek och lärande*. Natur & Kultur.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Liber AB.
- Cekaite, A. & Ekström, A. (2019) Emotion socialization in teacher-child interaction: Teachers 'responses to children's negative emotions. *Frontiers in Psychology*, 10 (1546), 1-19. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01546>
- Commodari, E. (2013) Preschool teacher attachment, school readiness and risk of learning difficulties. *Early Childhood Research Quarterly*, 28 (1), 123-133. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2012.03.004>
- Dagens Nyheter, Letmark, P. (2021, 17 mars). *Fler barn smittade av den brittiska varianten – Läget ansträngt på landets skolor*. <https://www.dn.se/sverige/fler-barn-smittade-av-den-brittiska-varianten-laget-anstrangt-pa-landets-skolor/>
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod* (2 uppl.). Gleerups Utbildning AB.
- Degotardi, S & Pearson, E. (2009). Relationship theory in the nursery: Attachment and beyond. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 10 (2), 144-155. <https://doi.org/10.2304%2Fciec.2009.10.2.144>
- Folkhälsomyndigheten. (2020, december). *Förskolan är viktig under pandemin*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/d2963100da8c49548ed224a72fd60eeb/forskolan-viktig-pandemin.pdf>
- Hagström, B. (2010) *Kompletterande anknytningsperson på förskola* (Serie, 48) [Doktorsavhandling, Holmbers, Malmö] Malmö Högskola, Lärarutbildningen. <http://hdl.handle.net/2043/9891>
- Hansen, J. (2007) The truth about teaching and touching. *Childhood Education*, 83 (3), 158 - 162. <https://doi.org/10.1080/00094056.2007.10522901>

- Hjärnfonden. (2018, 05 juli). *Hur påverkas hjärnan av långvarig stress?*
<https://www.hjarnfonden.se/2018/05/hur-paverkas-hjarnnan-av-langvarig-stress/#>
- Josefson, M. (2018). *Det ansvarsfulla mötet: En närhetsetisk analys av omsorgens innebörder i förskolan* [Doktorsavhandling, Stockholms universitet] Stockholm University, Faculty of Social Sciences, Department of Child and Youth Studies
- Karolinska Institutet Science Park (2021). *Oxytocin påverkar människans beteende*. ObsteCare. <https://obstecare.com/sv/den-storsta-resan/att-foda/livmodern-enfantastisk-muskel/hormonet-oxytocin/oxytocin-paverkar-manniskans-beteende/>
- Läroplan för förskolan: Reviderad 2018*. (2018). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>
- Persson, S. & Tallberg Broman, I. (2019). *Hög sjukfrånvaro och ökad psykisk ohälsa: Om dilemman i förskollärares uppdrag*. Malmö stad Förskoleförvaltningen.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn%3Anbn%3Ase%3Amau%3Adiva-16904>
- Pramling Samuelsson, I., Williams, P., Sheridan, S. & Hellman, A. (2016). Swedish preschool teachers' ideas of the ideal preschool group. *Journal of Early Childhood Research*, 14 (4), 444- 460.
<https://journals-sagepub-com.ep.bib.mdh.se/doi/pdf/10.1177/1476718X14559233>
- Psykosocial arbetsmiljö (2020, 5 februari). I *Wikipedia*. Hämtad 2021, 10 maj.
https://sv.wikipedia.org/wiki/Psykosocial_arbetsmilj%C3%B6
- Seland, M., (2009) *Det moderne barn og den fleksible barnehagen. En etnografisk studie av barnehagens hverdagsliv i lys av nyere diskurser og kommunal virkelighet* (Doktoravhandlingar ved NTNU, 2009:258) (Doktoravhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledel) Electronic Archive: <http://hdl.handle.net/11250/268972>
- SFS 2010:800. *Skollag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- Skolverket (2020, 2 april). *Barn och personal i förskola 2019*.
<https://www.skolverket.se/download/18.6b138470170af6ce914ef2/1585554485184/pdf6542.pdf>
- Skolverket (2021). *Organisera förskolan under coronapandemin*. Hämtad 2021, 15 april. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/organisera-forskolan-under-coronapandemin>
- Smith, M., Cameron, C, & Reimer, D. (2017). From attachment to recognition for children in care. *British Journal of Social Work*, 47 (6), 1606-1623.
<https://doi.org/10.1093/bjsw/bcx096>
- UNICEF Sverige (2021). *Barnkonvention: FN:s konvention om barnens rättigheter*.
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>
- Uvnäs-Moberg, K., (1998) Antistress pattern induced by Oxytocin. *American Physiological Society*, 13 (1), 22-26
<https://doi.org/10.1152/PHYSIOLOGYONLINE.1998.13.1.22>

Uvnäs-Moberg, Kerstin., Handlin, Linda., Petersson Maria. (2015) Self-soothing behaviors with particular reference to oxytocin release induced by non-noxious sensory stimulation. *Frontiers in Psychology*, 5, 1529-1529. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.01529>

Zeanah, Charles H., Berlin Lisa J. & Boris Neil W. (2011) Practitioner review: Clinical applications of attachment theory and research for infants and young children. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38 (1), 819-833. <https://doi-org.ep.bib.mdh.se/10.1111/j.1469-7610.2011.02399.x>

Bilaga 1. Missivbrev

2021-04-07

Hej!

Vi är två förskollärostudenterna som läser sista terminen på förskolläroprogrammet på Mälardalens högskola i Västerås. Under rådande pandemi har många frågor hur detta påverkar barnen i förskolan uppstått. Vårt syfte med uppsatsen är att få en djupare inblick i hur barns anknytning påverkas av Covid-19 och hur förskolan förhåller sig kring detta och tillgodoser barnens behov till anknytning.

De områden som vår uppsats kommer beröra är allmänna frågor gällande förskolan och pandemin, omsorg, barnens lärmiljöer och samverkan och hur detta påverkas under Covid-19.

Vi önskar att få intervjua dig i din roll som verksam inom förskolans pedagogiska utbildning. Med din kompetens och erfarenhet hoppas vi på att du ska kunna delge oss med betydande information och tankar. Intervjun kommer bestå av ungefär 21 frågor med en tidsomsättning på ca 30 minuter. På grund av rådande omständigheter med Covid-19 kommer intervjuerna att genomföras digitalt via Zoom eller vid önskemål via telefon.

Hänsyn kommer att tas till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, vilka berör samtycke, nyttjande, konfidentialitet och informationskravet. Detta innebär att du som informant har ett frivilligt deltagande och att du när som helst kan avbryta din medverkan.

Resultatet från intervjun kommer endast att hanteras i denna studie och därefter raderas och från vår sida hanteras utifrån konfidentialitetskravet.

Vid eventuella oklarheter är du välkommen att kontakta oss eller vår handledare.

Vi ser fram emot ett intressant och givande samtal tillsammans med dig inom en snar framtid.

Med vänliga hälsningar

Student: Sanna- Mari Hård:

Telefon: 0723225027 Mail: shd18002@mdh.se

Student: Isabel McIntosh:

Telefon: 0728788975 Mail: inh18003@mdh.se

Handledare: Lolita Gelinder

Telefon: 0707264626

Mail: lolita.gelinder@mdh.se

Bilaga 2. Intervjuguide

- Vilken roll har du i förskolan?
- Antal år i yrket?
- Hur stor förskola?
- Antal barn på din avdelning?
- Ålder på barn?
- Upplever du några förändringar i ditt arbete sedan pandemin började?
- Hur ser du att pandemin påverkar barns möjlighet till anknytning?
- Har du i ditt arbete uppmärksammat några förändringar hos barnen på grund av pandemin?
- Hur gör ni för att arbeta vidare och bemöta dessa förändringar?
- Finns det något som upplevs som ett hinder i det dagliga arbetet med rutinerna kring smittspridningen?

Omsorg

- Hur ser du på begreppet omsorg?
- Vad ser du för svårigheter och möjligheter med omsorg och kontakt nu under rådande pandemi?
- Hur har ditt arbetssätt med den fysiska kontakten med barnen förändrats nu under pandemiutbrottet?
- Hur gör ni för att hålla avstånd till barnen? Är det något ni gör?

Lärmiljöer

- Hur har ni anpassat barnens lärmiljöer på grund av pandemin?
- Vid utevistelse, är det något ni upplever saknas i relation till barns anknytning och utveckling. Beskriv

Samverkan

- Hur ser du att samverkan med föräldrar påverkats av pandemin?
- Hur ser dagens inskolningar ut?
- Hur skiljer sig detta till hur det var innan?
- Ser du att detta påverkar barnens trygghet på förskolan och möjlighet att kunna knyta an och skapa relationer till barnen?

Intervjuguide för vikarier

- Vilken utbildning har du inom barnpedagogik?
- Antal år i yrket?
- Vikarie: Kan du beskriva ditt vikariat, arbetar du på samma förskola eller är du på flera?
- Vikarie: Har du ett långtidsvikariat eller korttidsvikariat?
- Vikarie: Upplever du några förändringar i ditt arbete sedan pandemin började?
- Har det varit svårare att få vikariat på grund av pandemin?

- Har du upplevt några skillnader förskolorna emellan?
- Hur stor förskola?
- Antal barn på din avdelning?
- Ålder på barn?
- Hur ser du på begreppet anknytning i förhållande till yngre barn?
- Hur gör du för att skapa en relation och eventuell anknytning till barnen när du kommer till en ny arbetsplats?
- Upplever du några svårigheter med att skapa relationer till barn när vikarierar?
- Hur ser du att pandemin kan komma att påverka barns behov till anknytning?
- Har du i ditt arbete uppmärksammat några förändringar hos barnen på grund av pandemin?
- Hur gör ni för att arbeta vidare och bemöta dessa förändringar?
- Finns det något som upplevs som ett hinder i kontakten med barnen på grund av rutinerna kring smittspridning?

Omsorg

- Hur ser du på begreppet omsorg?
- Vad ser du för svårigheter och möjligheter med omsorg och kontakt nu under rådande pandemi?
- Hur har ditt arbetssätt med den fysiska kontakten med barnen förändrats nu under pandemiutbrottet?
- Hur gör ni för att hålla avstånd till barnen? Är det något ni gör?

Lärmiljöer

- Har du kunnat se några förändringar i förskolors lärmiljö på grund av pandemin?

- Upplever du några skillnader med kontakten med barnen när ni är ute vs inne?